

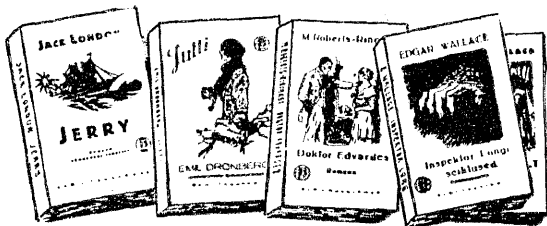
Val 1/11/1960

KIRJANDUSNÄDALA JULI

1960

1-NAHA

»ELU« LUGEMISVARA

SENI ILMUNUD NUMBRID:

- Numbrit 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, ja 11 trükk on otsas.
- Nõ 9. *R. de Haas*. Kolm jutustust. Piltidega.
 Nõ 10 ja 12. *E. Droonberg*. Karukütt Kärejõel.
 Nõ 13-14. *Victor Hugo*. Tapakirve aastal.
 Nõ 15. *A. Shnitzler*. Mäng hommikhämarikus.
 Nõ 16-17. *Edgar Wallace*. Oudne salkond.
 Nõ 18. *Maurus Jokai*. Geniaalne narr.
 Nõ 19-20. *Jack London*. Raudteehulkurid.
 Nõ 21-22. *H. Courths-Mahler*. Ebaabikaas.
 Nõ 23. *S. Elvestan*. Kummaline kepimees.
 Nõ 24. *J. F. Cooper*. Punane piraat.
 Nõ 25. *Knut Hamsun*. Viktoria.
 Nõ 26-27. *M. Roberts-Rinehart*. Dr. Edwardes.
 Nõ 28-29. *Jack London*. Jerry.
 Nõ 30-31. *Edgar Wallace*. Sanders jõelt.
 Nõ 32. Hurmavad lood.
 Nõ 33-34. *Edgar Wallace*. Seitsme lukuga uks.
 Nõ 35. *Herman Bang*. Neli kuradit.
 Nõ 36-37. *H. G. Wells*. Maailmade sõda.
 Nõ 38-39. *August Strindberg*. Hemsõ rahvas.
 Nõ 40. *H. H. Evers*. Sibylla.

»ELU« LUGEMISVARA

Ilmub 18 korda aastas (iga 20 päeva järel).
 Üksiknumber maksab 35 senti, 48 numbri peale, tellides 25 senti.

TELLIMISHIND (ühes saatekuludega):

- 6 numbri peale Kr. 2.— 24 numbri peale Kr. 6.50
 12 numbri peale Kr. 3.50 36 numbri peale Kr. 9.50
 18 numbri peale Kr. 5.— 48 numbri peale Kr. 12.—
 Tellimist võib alata ükskõik mis numbriga. Kõik
 juba ilmunud numbrid saadetakse tellijale korraga välja.
 Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja
 „Elu“ lugemisvara talitus Tallinnas postk. 324.

Ilmus I vihik

Herbert Haljaspõld

Kauband. litsentsiaat

VÖÖRSÕNADE LEKSIKON

Ligi 18.000 vöör sõna seletustega ja päritolumärkustega.

L i s a:

Ligi 600 vöörkeelset tark sõna ja ütelist, needgi seletuste, päritolumärkuste ja hääldamisreeglitega.
 „Vöör sõnade leksikon“ ilmub vihikude kaupa ja on kogu ilmumise kestvusel vihikudena müügil.
 Iga vihik 96 lehekülge, iga lehekülge kaks veergu teksti.
 Iga vihik maksab 1 kr. Iga 2—2½ kuu takka ilmub vihik. Kogu teos koosneb 4—5 vihust.

Peale tšellikku ilmumist on teos ainult koguteosena müügil ja maksab Kr. 1.50 üldiselt rohkem.

Väljaandja: Kirjastus „ELU“ Tallinnas, postkast 324.

Laste näidendite lavastamiseks

E. Haridusliidu

teatritarvete laos

olevate

maskide müügihind:

MASKID:	Väike pea	Suur mask	Väike mask
1. Kassi	3.—	1.20	1.—
2. Konna	3.—	1.20	1.—
3. Eesli	3.—	1.20	1.—
4. Ahvi	3.—	1.20	1.—
5. Koera	3.—	1.20	1.—
6. Kitse	3.—	1.20	1.—
7. Rebase	3.—	1.20	1.—
8. Jänese	3.—	1.20	1.—
9. Karu	3.—	1.20	1.—
10. Orava	3.—	1.20	1.—
11. Hundi	3.—	1.20	1.—
12. Valgehiire	3.—	1.20	1.—
13. Hiire	3.—	1.20	1.—
14. Hirve	3.—	1.20	1.—
15. Härja	3.—	1.20	1.—
16. Muti	3.—	1.20	1.—
17. Punakaela	3.—	1.20	1.—
18. Kuke	3.—	1.20	1.—
19. Kana	3.—	1.20	1.—
20. Kanapoja	3.—	1.20	1.—
21. Hane	3.—	1.20	1.—
22. Pardi	3.—	1.20	1.—
23. Kure	3.—	1.20	1.—
24. Öökulli	3.—	1.20	1.—
25. Papagoi	3.—	1.20	1.—
26. Varblase	3.—	1.20	1.—
27. Haraka	3.—	1.20	1.—
28. Pääsukese	3.—	1.20	1.—
29. Ronga	3.—	1.20	1.—
30. Tui	3.—	1.20	1.—

1929. a. uudisteosed

Mihkel Jürna: Üks armastus.

Novellid. Hind 3 krooni.

„Igatahes on põhjust autorit õnnitella teose puhul... see on ehne ja lähenemislaadilt omapärane, selles ilmneb isikut ja isesuguseid intensiivseid elamusi.“

Ants Oras — „Päevaleht“ nr. 326, 1929.

Jaak Käerner: Tormilüüra.

Luuletised. Hind 2.25 kr.

„Kärneri laulud on leidnud hindamist kirjanduspublikult... Kindel rütm, korrapärane keel ja tusedad riimid anavad kui valatud vormi kindlakujulisele mõttele.“

„Sakala“ nr. 155, 31. XII 29.

Marie Under: Onnevarjutus.

Balladid. Hind 3 kr.

„Säärast hingesoojust, hardust ja lihtsust ei ole tänapäeva eesti luules palju...“

Alb. K(ivikas) — „Vaba Maa“ nr. 7, 1930.

Peet Vallak: Relvad vastamisi.

Novellid. Hind 3 kr.

„Peet Vallak on omalaadne kirjanik meie kirjanduses. Ta ainevalik ja stiil on välja kujunenud, küps ja isikupärane... napilt ja teravasti valgustatud tegelaste vahekorrad on psühholoogiliste pisinähte kaudu põhjendatud tihedasti ja usutavalt...“

Alb. K(ivikas) — „Vaba Maa“ 7. XII 29.

Henrik Visnapuu: Puuslikud.

Luuletised. Hind 3 kr.

„...üldiselt võib siit otsida meie kurbuslüürika paremaid luuletisi.“

Joh. Schütz — „Kirjanduslik Orbiit“ nr. 1

„Looming“ — E. Kirjanikkude Liidu

ajakiri. 8. aastakäik.

„Loomingut“ ilmub 1930. aastal kümme numbrit, iga nr. vähemalt 128 lehekülge suures kaustas. Tellimishind on aastas 15 kr., pooles aastas 7.50 kr., välismaile aastas 16 kr., pooles aastas 8 kr., üksiknr. 1.75 kr.

Varem ilmunud:

Arthur Adson: Kaduvik.

Luuletised. Hind 2.25 kr.

„Mis „Kaduvikus“ on väärtuslikku, see on sündinud just kaduviku motiividel. Põhitoonilt monotoonselt kurvad, lõikuvad need — meele mingi erilise pehme soojuste ja südamlikkusega.“

J. Käerner — „Looming“ nr. 3, 1928.

Arthur Adson: Kafai, kibuvits nink kivi.

Luuletised. Hind 2.50 kr.

„Arthur Adson on kahtlemata see ainuke talent eesti luuletajate keskel, kes võib ja oskab veel midagi leida sääl, kus kasvab ainult „kafai, kibuvits nink kivi“.“

H. Visnapuu — „Looming“ nr. 4, 1929.

J. Barbarus: Multilitsseerfi inimene.

Luuletised. Hind 3 kr.

„Ei saa salata, et Barbaruse luuletusis tõepoolest tundub energiat, seda vaimlise potentsi

E. K. L. kirjastus on meie kirjanikkude omaalgatus. E. K. L. kirjastusel ilmuvad ainult väärtuslikud teosed.
E. K. L. kirjastuse väljaanded omandades soodustate kõige ofsemalt kodumaise kirjanduse fõusu ja arengut

Pealadu: Noor-Eesti kirjastus Tartus.

Eesti Kirjanikkude Liidu kirjastus.

koondust ja esilepuhkemist, mis omane ja ise-loomuline uuele luulele mujal maailmas“.

J. Käerner — „Looming“ nr. 3, 1928.

M. Metsanurk: Viimne päev.

Novellid. Hind 2.50 kr.

Kultuurk. auhinn. 1927. a. kirjand.hindam.kroonit.

„Metsanurga „Viimne päev“ puudutab väga paljusid ühiskondliku elu põletavaid küsimusi, äratav mõtteid, sunnib võtma seisukohta.“

J. Käerner — „Looming“ nr. 5, 1928.

Karl Rumor: Valge naine.

Draama. Hind 2 kr.

„Igas lauses tundub mõtet ning jõudu, vaimu, iga lause osutab sügavust, meeoleolu, on tihe ning hästi koondatud.“

F. D. (Reed Morn) — „Vaba Maa“, 1928.

Johannes Schütz: Rahutus.

Luuletised. Hind 2.80 kr.

„Raamat on toonilt uus meie luules... Igatahes on Schütz neid, kes elavad ja kelle „rõom ja valu saavad lauluteoks“. Ta spontaansuses ei või olla kahtlust. Ta reageerib kogu aeg välis- ja siseärritustele, ta värs lõõb laulma igalaadseist elamusist.“

Ants Oras — „Päevaleht“ nr. 5, 1929.

Johannes Semper: Sillatalad.

Novellid. Hind 2.60 kr.

„Semperi novellid on paljastavalt lõikavad. Nende esimene silmatorkavam väärtus ongi reaalelu tüübiliste nähtuste kokkusulatamine ja allakriipsutamise.“

N. A(ndresen) — „Rahva Sõna“, 1928.

Marie Under: Hääl varjust.

Luuletised. Kaas ja illustr. N. Triigilt. H. 2.75 k. Kultuurkapitali auhinnaga 1927. a. kirjanduse

hindamisel esimeses järgus kroonitud.

„Ideeline kude annab raamatule romaani ühtluse. Tundub tervikulisemana raamatuna meie kõige uuemas kirjanduses üldse. Kunstiline vorm täiuslik, tasakaalustatud. Nikolai Triigi kaas ja sisule vastavad illustratsioonid on väga maitsekad ja meeldivad. On otse rõõmustav meie raamatute illustratsioonide vana-meistrilt vaadelda.“

„Postimees“, 10. V 1927.

Marie Under: Rõõm ühest ilusast päevast.

Luuletised. Kaas ja illustr. Ed. Viiraldilt. H. 2.50 Kultuurkapitali auhinnaga 1928. a. kirjanduse

hindamisel esimeses järgus kroonitud.

„Proosa on tahaplaanile tõrjunud värsi-Ometi on Underi „Rõõm ühest ilusast päevast“ valmistanud vastuvõtlikule lugejale erilist mee-lehead“

Prof. G. Suits — „Postimees“ 1. I 1929.

Henrik Visnapuu: Maarjamaa laulud.

Luuletised. Hind 2.50 kr.

Kultuurk. auhinn. 1927. a. kirjand.hindam.kroonit.

„H. Visnapuu on meie lüürikas isikupärase-maid ande ja seepärast meie poeetide esirinnas.“

A. Kivikas — „Postimees“ nr. 58, 1928.

Igäuks kes tahab lugeda tõsist ja
väärtusliku sisuga ajalehte,
tellib endale päevalehe

„Rahva Sõna“

„Rahva Sõna“ on moodsaimini toime-
tatud ajaleht, sisult alati huvitav
ja värske.

Kirjeldused ja juhtkirjad kõige
lalema rahvakõli huvide kohased.

Pilte üle maailma igalt poolt.

Romaane parematekt kirjanikkudelt,
põnevaid ja huviküllaseid.

Kirjasaatjad välismail kõigis suure-
mates linnades ja kodumaal igalpool
üle maa.

Tellimise
hind odavam
kui ühelgi teisel
päevalehel

1 kuu postiga	1 kr.	25 s.
2 „ „	2 „	50 „
3 „ „	3 „	50 „
6 „ „	6 „	75 „
12 „ „	13 „	— „

„Rahva Sõna“ II väljaanne

ilmub päevalehe „Rahva Sõna“ kõrval 2 korda nädalas, igal kesknädalal ja
laupäeval, missugune tellides on eriti odavahinnaline.

1 kuu postiga	40 senti	6 kuud postiga	2 krooni 25 senti
2 kuud „	80 „	12 „ „	4 „ 50 „
3 „ „	1 kroon 20 „		

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja oma tellim. vasfuvõtjad.

Kui tahate

**oma raha paigutada kindlasse kohta,
siis ostke**

Luther'i mööblit

Meie mööbli ostmine ei ole kulu, vaid sisse-
seadesse paigutatud kapital, sest Teie ei
omanda mitte hooaja artikleid, vaid asju,
mida Teie oma eluaeg tarvitate ja mis Teile
kestvalt rõõmu valmistavad. Maitserikkalt ja
mugavalt sisseseatud kodu on kultuurilise
edu tunnusmärk. Meie mööbel erineb kõrge-
väärtusliku töö ja materjali headuse poolest.

AKTSIA-SELTS

A. M. LUTHER

Müügikoht Tallinnas:

VANA POSTI T. Nr. 9. Kõnetr. 6-16

TALLINNA LINNAPANK

TALLINN, MUNDI TÄN. 2

Telef. 19-30, 3-13. Aidad 7-48

Telegr. aadress: „LINNAPANK“

ooo

**Toimetab kõiki pangaoperatsioone
sise- ja välismaal**

Võtab kaupu oma aitadesse hoiule ja annab
nende vastu laene

ooo

**KORRESPONDENDID KÕIKIDES KODUMAA LINNADES
„ JA VÄLISMAAL TÄHTSAMATES KESKKOHTADES „**

Aksia-Selts

„Ühiselu“ trükikoda

Tallinn, Pikk 42. Kõnetraat 4-90

V A L M I S T A B

**kiirelt ja odavasti igasuguseid
trükiteid**

asutustele ja eraisikutele.

A-S. „Ühiselu“ trükikoja poolt täidetakse kõik tellimised
täpsalt ja korralikult hea organisatsiooni ning moodsaimate
masinate varal.

Suurima lugupidamisega

A-S. „Ühiselu“ trükikoja juhatus

KULTUUR — JOH. MEISTERI

TRÜKIKODA VALGAS

Trükib odavate hindadega
ja uute kirjadega igasugu
brošüüre, ajakirju, laulu-
lehti, ilutöid värvides jne.

Korralik ja asjatundlik töö.

Kõige austusega

*Kultuur — JOH. MEISTERI
trükikoda, raamatu-, kirjutus-
materjali- ja tapeedikauplus.*

E. Haridusliidu ajakiri

Vabaharidustöö

on silmaks igale

haridustegelasele

Tellimise hind 1 kr. 20 senti
aastas

**E. Haridusliit, Tallinnas
S. Roosikrantsi 12**

Mis on „Tallinna Post“?

Sellenimeline ajaleht ilmub korra nädalas lugeja kodusse ja toob teateid, pilte, jutukesi, nalja, õpetlikke juhatusi, mõistatusi, moeuudiseid kõigest sellest, mis meie igapäevast elu kaunistab, huvitab, mis meid naeratama paneb. „Tallinna Post“ on elu ilusamate avalduste esindaja. Kui inimene on tüdinenud poliitikast, ikaldusest, rahapuudusest, laenudest, halvast ilmast, siis istub ta laupäeva õhtul või pühapäeval laua taha ja loeb tunnikese „Tallinna Posti“. See on töönimese puhkus ja mõnusamaid silmapilke. „Tallinna Post“ pehmenab eluraskusi ja annab parema meeleolu.

Väikene kokkuhoid mõnes teises väljaminekus ja „Tallinna Post“ on käes. „Tallinna Post“ on suur 10-küljeline ajaleht, ilmub igal pühapäeval ja maksab kolme kuu peale ainult 75 senti, 6 kuu peale 150 senti ja aasta peale 275 senti. Üksiknumber 5 senti. Teda loeb terve Tallinn.

„Tallinna Posti“ võib tellida igast postkontorist või peakontorist Tallinnas Pikk t. 42.

RINGH'ÄLING on kõrv „RAADIOLEHT“ on silm

„Raadioleht“ on ainukene, millest ammutate tarvilikke teadmisi raadio alal, millest leiata iseehitamiseks vajalikke juhtnööre, leiate uudiseid ja vesteid, leiata tõsiseid raadioasjandust käsitavaid kirjutisi, karikaturist G o r i meistersaavutusi.

Teie kuulete oma aparaadiga rohkem jaamu, Teie kuulete hoopis paremini, kui panete tähele „Raadiolehe“ õpetusi ja näpunäiteid aparaadi käsitamiseks.

„Raadioleht“ on asendamatu!

„Raadiolehe“ tellimishind on: 3 kuu peale 120 s., 6 kuu peale 240 s., 1 aasta peale 450 s. Üksiknumber 10 senti.

Tellimisi võetakse vastu igas postkontoris.

Kirjandusnädala puhul

soovitame kirjandussõpradele

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse väljaandel ilmunud
ilu-, jutu-, näite- ja teaduslikku kirjandust.

Eriti soovitamene:

<i>Aho</i> , Õpetaja proua	Kr. 2.—	<i>Lints</i> , Aovalgel. Luuletused	Kr. 1.—
<i>Bornhöhe</i> , Tasuja	1.—	<i>London, Jack</i> , Loitev Koit	„ 2.—
— Viljandi mäss	—0.85	<i>Luts</i> , O. Tulilill. Veste . . .	„ 1.60
<i>Bridges</i> , Kadunud mees	1.60	— Vähkmann ja Ko. ehk	
— Keemik Lyndoni sala-		majanduslik tõus	„ 1.—
duslik leidus	3.—	<i>Mardlane</i> , Kaugel	„ 2.—
<i>Burroughs</i> , Ahvide kasvan-		<i>Mändmets</i> , Isa talus	„ 1.25
dik	2.—	— Meri. Novellid	„ 1.60
— Tarzani tagasitulek	1.80	— Saatuse tujud. Novellid	„ 1.30
— Metsikud sõbrad	1.60	<i>Metsanurk, M.</i> , Taavet Soo-	
— Tarzani poeg	2.50	vere elu ja surm	„ 1.20
— Marsi printsess	1.70	<i>Oengo</i> , Aegna. Poeeme ja	
— Marsi sõjajumal	1.50	ballaade	„ 1.75
Eesti Rahvaväe 9. jalaväe		<i>Ossendovski</i> , Loomad, ini-	
polk Kr. 2. 75 ja	3.25	mesed ja jumalad	„ 2.50
<i>Fröschel</i> , Admiral Bobby.		<i>Poopuu, J. ja Andreller</i> ,	
Tõlkinud A. V.	—0.80	Soomusrongide diviisi	
<i>Gizyck</i> , Omal jõul edasi.		vabadussõjas II	„ 2.50
Tõlkinud G. E. Luiga	1.50	<i>Rambaud, A.</i> , Cäsari sõrmus	„ 1.70
<i>Haava</i> , Greeka muinaskan-		<i>Riisman, Ed.</i> , Dollarite jahil	„ 3.—
gелased	2.—	<i>Roht, R.</i> , Väikelinn	„ —0.80
— Rooma muinaskangelased	„ 2.50	<i>Russel</i> , Malailaste laev	„ 1.50
<i>Hedin, Sven</i> , Polaarsõidud I	„ —0.60	<i>Rännang</i> , Vaikuse viive.	
— Polaarsõidud II	—0.80	Luuletused	„ 1.25
<i>Hoia Ronk</i> , Reisipildid	1.50	<i>Stevenson</i> , Varanduste saar	„ 1.85
<i>Jaik</i> , Võrumaa jutud I	3.—	<i>Saretok</i> , Aga, Gret	„ 1.50
<i>Kallas, A.</i> , Au langenuile	2.—	<i>Tammsaare, A. H.</i> , Poiss ja	
<i>Kiviikas</i> , Mihkclipäev	2.40	liblik. Novellid	„ 1.—
— Sookaelad	2.50	<i>Tuglas</i> , Teekond Hispaania.	
<i>Kreutzwald</i> , Eesti Rahva		Reisikirjeldus	„ 2.—
Ennemuistsed jutud	1.80	<i>Twain, M.</i> , Prints ja kerjus	„ 1.30
<i>Lattik</i> , Lõunamaale, reisik.	1.50	<i>Wells</i> , Inimsoo koidikul	„ —0.80
— Koolipoisid	1.30	<i>Williamson</i> , Ajaloo saladused	„ 2.50
— Mets	1.50	<i>Visnapuu</i> , Valit värsid	„ 2.50
		<i>Wothe</i> , Pisarate maa. Rom.	„ 2.50

Peale ülalnimetatute soovitamene rikkalikus valikus kodu- ja välismaa teaduslikku ja ilukirjandust ja raamatukogu rakendusmaterjale.

Valmistame oma köitekojas maitserikkalt ja kindlalt igasugu **liht- ja iluköiteid** üksikutele ja kogude raamatutele.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse

raamatute ja kirjutusmaterjaliladu

Pikk tän. № 2, kõnetr. 4-94.

S. Karja t. № 23, kõnetr. 15-13

EESTI KIRJASTUSE ÜHISUS

POSTIMEES

Töökojad ja peakontor:
Tartus, Jaani tn. 11|13
Telefon nr. 80

Raamatukauplus Tartus,
Suurturg nr. 16, tel. 250
Tallinna kontori: Vene t. 1
Tel. 16-11

Trükikoda Tsinkograafia
Suurköitekoda

*ON OMA UUE SISSESEADE ja TÄIUSLIKUMATE
MASINATE JUURES SUURIMAD
JA MOODSAIMAD OMAL ALAL.*

VALMISTAVAD IGASUGUSEID TÖID KIIRELT ja KORRALIKULT

**Tehniliste uuenduste tõttu hinnad
võistluseta!**

*„POSTIMEHE“ RAAMATUKAUPLUS ON VANIM JA SUURIM
KIRJUTUSMATERJALI JA RAAMATUTE LADU EESTIS. —*

Õpilaste kooperatiividele

*on ainukeseks
kõige täielikumaks
ühistegeliseks
sisseostu keskkohaks*

**Eesti
Tarvitajate
Keskühisus**

E.T.K.

kust kõige kasulikumalt ostate
õppe- ja juturaamatuid, koolitar-
beid (vihud, kaustikud, plokid, suled, pliiat-
sid, värvid jne.), **võimlemiskingi** jne.

Kõigi küsimustega kauba tellimise alal paume
lahkesti pöörduda **E. T. K. koollosakonna**
poole Tallinnas või vastavate E.T.K. haru-
kontorite poole.
E.T.K. Peakontor Tallinnas, **Lai 39/41**

NOORTEMEESTE KRISTLIK ÜHING

Lai tän. 1 Tallinnas. Tel. 12-15

NMKU AUTOKOOL

EINELAUD NMKU

Autokursused:

*korraldatakse läbi aasta. Täieline ettevalmistus I liigi kutsele. Hästi varustatud õppetöökoda. Sõidu-
praktika mitmet tüüpi autodel.*

Õpperaamat tasuta.

Vilunud õppejõud — praktiline õppemeetod. Eksamia üleriikliku sõiduloo saamiseks on kursuste juures. Lähemaid teateid ühingu büroos, Tallinnas, Lai 1. Tel. 12-15

Tingimused ja kavad postiteel tasuta.

Soovikorral korraldatakse kursused väljaspool Tallinna.

Kodusel viisil valmistatud maitsevad

**hommiku-,
lõuna- &
õhtusöögid.**

Möödukad hinnad.

Bankettide korraldamine.

*Ekskursioonide vastuvõtmine öökorteri-
ritesse. Saalide üürimine koosolekuteks,
konverentsideks, kongressideks jne.*

Kõik suitsetavad paberosse

Manon Baar Stella Diva Must Peeter

20 tk. — 35 s.

25 tk. — 35 s.

20 tk. — 25 s.

25 tk. — 25 s.

25 tk. — 15 s.

Laferme № 50

20 tk. — 50 s.

Meie vabrikus puhastatakse tubakat pneumaatilisel viisil tolmust ja teistest tervisele kahjulikkudest lisandustest.

A.-S. „Laferme“

KIRJANDUSNÄDALA ALBUM

„VABA HARIDUSTÖÖ“ KIRJANDUSNÄDALA ERINUMBER

II—III
1930

Eesti II üleriiklik kirjandusnädal.

Eesti Haridusliidu algatusel 1929. a. detsembrikuu lõpupoolel kokkutulnud üleriiklikul suuremate kultuurorganisatsioonide nõupidamisel otsustati ühemeelselt, arvesse võttes kolme aasta eest korraldatud I kirjandusnädala õnnestunud tulemusi, teine üleriiklik kirjandusnädal korraldada k. a. 1--16. märtsini. Seniste eelduste järele see tootab kujuneda üle mitme aasta suuremaks ja tähtsamaks kultuursündmuseks kodumaal.

Kirjandusnädala peatoimkond.

Kirjandusnädala peatoimkonna moodustavad oma esindajatega järgmised organisatsioonid ja asutused: Ajakirjanikkude Liit, Akadeemiline kirjandusühing, Haridus- ja sotsiaalministeerium, Haridusliit, Karskusliit, Kirjanikkude Liit, Eesti Kirjanduse Selts, Kirjastajate ja raamatukaupmeeste ühing, Kirjanikkude rühm Aktsioon, Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapital, Maanaiste Keskselts, Naisliit, Raamatukoguhoidjate ühing, Tallinna Kirjandusselts, Õpetajate Liit ja Ü. E. N. Ü. keskjuhatus.

Peatoimkonna auesimeheks on **E d u a r d V i l d e**. Peatoimkonna juhatusse kuuluvad: **E d . H u b e l - M e t s a n u r k** (esimees), **H. M ä n n i k** (abiesimees), **E. V e n d e r** (sekre-

tär), **A. A n t s o n** ja **A. S i b u l**. Kirjandusnädala organisatoriks valiti peatoimkonna poolt **A. A n t s o n**.

Kohalikud toimkonnad.

Kohapealsete korralduste jaoks on moodustatud üle terve riigi 163 kirjandusnädala kohalikku toimkonda.

Kirjandusnädala peatoimkonna otsusel algab II üleriiklik kirjandusnädal Tallinnas ja Tartus 1. märtsil, kõigis teistes linnades ja maakondades 8. märtsil.

Kirjandusnädala kava

Tallinnas:

Laupäeval 1. märtsil

kell 8 õhtul Estonia teatri kontsertsaalis

Eesti II üleriikliku kirjandusnädala avamisaktus.

Kirjandusnädala avab hra **R i i g i v a n e m**. Esinevad kirjanikud: **E d . V i l d e**, **E d . H u b e l - M e t s a n u r k**, **J. K a d e n - B a n d r o v s k i**, **Fr. T u g l a s**, **B. A l v e r**, **J. H i i r**, **Joh. S c h ü t z**, **A. A n t s o n**, **A. K i v i k a s** ja **M. R a u d**.

Muusikalisi ettekandeid Estonia muusika osakonna segakoorilt **Juhan Aaviku** juhatusel ja prof. **A. T o p m a n**'ilt (orelil).

Avamisaktus antakse edasi ka raadioteel.

Pühapäeval 2. märtsil
kell 1/2 11 homm. kino Rekordis
suur kirjanduslik kontsert-miiting

Esinevad kõnega
ilukirjanduslike ettekannetega: J. Jaik, R. Sirge, A. Mälk, A. Antson, B. Alver ja J. Oengo. Muusikalisi ettekandeid ÜENÜTO segakoorilt E. Aava juhatusel. Sel kontsertmiitingul kantakse ette ka Hugo Raudsepa poolt kirjandusnädalaks kirjutatud „Jaak Joorami kirjanduslik kõne“.

Kell 8 õhtul Estonia sinises saalis kirjanike rühma Aktsiooni korraldusel

Aktsiooni õhtu.

Esinevad kirjanduslike ettekannetega: A. Antson, A. Jakobson, J. Oengo, J. Ruven, R. Sirge, A. Mälk, I. Reimann ja külalistena E. Hiir ja J. Schütz; deklamatsioonidega H. Gleser; muusikaliste ettekannetega H. Schütz (viul).

Esmasp. 3. märtsil

Tallinna Rahvaulikoolis

kirjanduslikud loengud.

Kõnelevad: k. 7—8 A. Oras: „Eesti uuem jutustav luule“. K. 7—8 J. Paavel: „Eluväärtuste otsimine Eesti kirjanduses“.

Kell 8 õ. Tütarlaste kommertsgümnaasiumis Pen-Klubi korraldusel

Pen-klubi õhtu.

Sel õhtul esineb külalisena poola kirjanik J. Kaden-Bandrovski.

Teisip. 4. märtsil

Tallinna Rahvaulikoolis

kirjanduslik loeng.

Kõnelevad: 6—8 B. Linde: „Kaunis raamat“ ja J. Roos: „Sissejuhatus kirjandusteosesse“ (k. 8—10).

[Kell 8 õ. on Estonia kontsertsaalis suur
kirjanduslik vaidlus-õhtu

teemil: „Kas on meie kirjandus eluvõõras?“
Esinevad: E. Vilde, E. Peterson, Ed. Hubel-Metsanurk, J. Raudkepp, B. Linde, A. Kivikas, A. Antson j. t.

Kesknl. 5. märtsil

Tallinna Rahvaulikoolis

kirjanduslik loeng.

Kõneleb J. Roos: „Sissejuhatus kirjandusteosesse“. Raadio Ringhäälingus Ed. Vilde 65. sünnipäeva puhul Ed. Vilde õhtu.

Neljap. 6. märtsil
Tallinna Rahvaulikoolis
kirjanduslikud loengud.

Kõnelevad: k. 7—8 õ. A. Kivikas: „Elu, vormi, stiili ja rütmi kajastusi kirjanduses“, k. 8—9 N. Andresen: „Noored ja vanad kirjanduses ja väljaspool kirjandust“.

Reedel 7. märtsil

Tallinna Rahvaulikoolis k. 7—9

kirjanduslik loeng.

Kõneleb O. Urgart: „Uusi suundi Eesti kirjanduses viimase kümne aasta jooksul“.

K. 9 Raua tänava algkooli saalis
avalik ettekannete õhtu.

Kõneleb: Ed. Hubel-Metsanurk „Pilk meie läinud aasta kirjandusse“. Esinevad: R. Sirge, J. Ruven j. t.

Laup. 8. märtsil

Seltskondlikus majas

Raamatu-pidu ühes raamatute loteriiga.

Algus kell 9 õhtul.

Pühapäev 9. märtsil

Tallinna Börsisaalis k. 10 homm. — k. 12 öös.

II raamatute loterii.

ÜENÜTO korraldusel k. 7 õhtul.

Börsisaalis

kirjanduse õhtu.

Tartus:

Laup. 1. märtsil

k. 8 on Saksa Teatri ruumes

avaõhtu.

Esinevad H. Visnapuu, R. Roht, J. Barbarus, P. Vallak, M. Jürna, A. Jakobson ja J. Semper. Vähepaladeks on muusikalised ettekanded ja deklamatsioonid ning arvatavasti V. Mettuse draamastuudiolt mõni näidendi katke.

Pühapäev 2. märtsil

k. 11 on Vanemuises

kontsert-miiting.

Kõneleb R. Janno. H. Raudsepp kirjutab seks puhuks „Jaak Joorami kirjandusliku kõne“, mis arvatavasti mõne Vanemuise näitleja poolt ette kantakse.

**K. 1/21 algab Vanemuises
suur raamatute loterii**

mis kestab õ. k. 6-ni.

**K. 7 on Karskuse Sõbra korraldusel ja ruumes
kirjanduslik kõne-koosolek.**

Esmasp. 3. märtsil
on Pallases

kirjandusõhtu.

Teisip. 4. märtsil
on ülikooli aulas

kirjandusõhtu

Pen-klubi ja Akadeemilise Kirjandus-Ühingu
poolt. Sel õhtul esineb külalisena poola
kirjanik Kaden-Bandrovski.

Kolmap. 5. märtsil
avatakse Vanemuises

raamatunäitus,

mille avakõne peab ülikooli raamatukogu ju-
hataja F. Puksov.

Neljap. 6. märtsil
on Ametiühingu kesknõukogu korraldusel
kirjanduslik kõneõhtu

Ametiühingute saalis Tähe tän.

Kõneleb O. Ürgart, kuna oma teoste ette-
kandega esinevad A. Jakobson ja E. Hiir.

Reedel 7. märtsil

on Ugaunias

kirjandusõhtu.

Treffneri gümn. õpilaskonna humanitaar-
ringi korraldusel

kirjanduslik kõneõhtu

Treffneri gümn. ruumes.

Kõnelema palutakse B. Linde.

Laup. 8. märtsil

on Akad. kirjandusühingu korraldusel

kõnekoosolek

ülik. 5. aud.

Pühap. 9. märtsil

on Eesti Kirjanduse Seltsi poolt ülevaate-
koosolek, kus esinevad kõnedega F. Tuglas,
E. Hubel, D. Palgi ja A. Oras. K. 7 on
Karskuse Sõbra korraldusel ja ruumes kir-
janduslik kõnekoosolek.

Peale selle on kas 6. või 7. märtsil Tartu
linna tütarl. gümn. enesekasvatuse ringi kor-
raldusel kirjanduslik kõneõhtu sama gümn.
ruumes. Kõneleb J. Aavik ajaloolisest ro-
maanist ja A. Suits A. Järnefeldist.

Pärnus:

Laup. 8. märtsil
Pärnu maleva õppesaalis

raamatunäituse avamine.

Näitus kestab järgmise nädala lõpuni.

Pühap. 9. märtsil
kell 3 p. l. Endlas

Pärnu kirjandusnädala avaaktus.

Esinevad K. Meiner, J. Barbarus, R.
Janno ja M. Jürna.

Esmasp. 10. märtsil
Endla teatris algupärandi etendus. Mängi-
takse A. Kitzbergi Püve talus.

Teisip. 11. märtsil

Endla teatris

suur kirjanduslik vaidlus-õhtu.

Esinevad: Ed. Hubel-Metsanurk, Joh. Bar-
barus, M. Mõtslane j. t.

Kolmap. 12. märtsil

Endlas kell 8 õhtul

kirjanduslik kohus

Vaeste-patuste alevi peakuju Ridle üle.
Ühena Ridle kaitsjana esineb kirjanik E. Hu-
bel-Metsanurk.

Neljap. 13. märtsil

noorsoo kirjanduslik päev.

Sel päeval korraldavad kohalikud noor-
soo-organisatsioonid ja koolid rea aktusi ja
kirjandusõhtuid.

Reedel 14. märtsil

kirjanduslikud kõnekoosolekud

Endlas ja Pärnu linna agulites.

Kuresaares:

Pühap. 9. märtsil
k. 1/23 p. l. Kuresaare Eesti Seltsis
kirjanduslik kontsert-miiting.

Kõnelevad kirjanik A. Mälk ja K. Taev.

Kell 12 päeval

kirjandusnäituse avamine.

Näitus on korraldatud neljas osas: a)
Eesti ilukirjandus, b) maailmakirjandus, c)
populaarteaduslik kirjandus, d) laste ja noor-
soo kirjandus.

Esmasp. 10. märtsil
K. E. S-is kell 7 õhtul

kirjanduslik vaidlusõhtu

H. Raudsepa näidendi Mikumärdi üle.

Keskn. 12. märtsil

K. E. S-is

kirjanduslik kohus.

Narvas:

Pühapäeval 9. märtsil

kell 12 p. Võitlejas

Narva kirjandusnädala avaaktus.

Esinevad: K. Einbund, G. Matto j. t.
Muusikalisi ettekandeid ühisgümnaasiumi
laulukoorilt ja 1. diviisi orkestrilt.

Teisipäeval 11. märtsil

E. S. „Ilmarises“ kirjanduslik õhtu

kaitsevæle ja kaitseliidule.

Kolmapäeval 12. märtsil

Kreenholmi rahvamajas

töolis-kirjandusõhtu.

Esinevad: Joh. Schütz, A. Antson j. t.

Reedel 14. märtsil

E. S. „Ilmarises“

kirjanduslik õhtu õppivale noorsoole.

Esinevad A. Kivikas, A. Antson ja Joh.
Schütz. Muusikalisi ettekandeid naiskutse-
kooli ja 3. algkooli laulukoores ja koolide-
vaheliselt sümfoonia-orkestrilt.

Lärapäeval 15. märtsil

E. S. „Ilmarise“ ruumes

suur kirjandus-õhtu balliga.

Esinevad: A. Antson, Joh. Schütz, A.
Kivikas. Kirjanduslik loterii j. n. e.

11—15. märtsini

E. S. „Ilmarises“

raamatunäitus.

Viljandis

korraldatakse: 1) Kaks kirjanduslikku kont-
sert-miitingut, esimene Viljandi kirj. n. toim-
konnä, teine ÜENU Viljandi osakonna kor-
raldusel. 2) Kirjanduslik kohus. 3) Raama-
tute loterii.

Võrus

korraldatakse: 1) Kirjanduslik kontsert-miiting
(Kandles). 2) Raamatu-pidu. Peol kantakse
ette muuseas A. Adsoni näidendist „Lauluisa
ja kirjaneitsi“ kaks vaatust. 3) Raamatute
loterii.

Haapsalus:

1) Ernst Enno õhtu. 2) Kirjanduslik kontsert-
miiting. 3) Avalik kirjandusõhtu.

Nõmmel:

Nõmme Rahvaülikooli korraldusel on 5. märtsil

1) Kirjandusõhtu. 2) Kirjanduslik loterii.

Rakveres:

Üks kirjandusõhtu kirjandusnädala peatoimk.
korraldusel.

Valgas:

1) Kirjanduslik kontsert-miiting. 2) Kirjan-
duslik kohus. 3) Kirjanduslik loterii.

Peale selle korraldatakse kirjandusõhtuid,
kirjanduslikke kontsert-miitinguid ja raama-
tute loteriisid järgmistes maakohtades: Kohtla-
Järvel, Palmes, Harju-Jaanis, Paliveres, Juu-
rus, Löölas, Muhus, Langermal, Pärnu-Jako-
bis, Amblas, Ares, Tagaveres, Toilas, Tõr-
vas, Rõngus, Laeval, Vahil, Kasaritsas, Sän-
nas, Sürgaveres, Võlustes, Lahaveres, Erras,
Vao-Kurtnas, Lagedil, Jüris, Aegnas, Aru-
külas, Jõeperes, Tori-Mustajõe, Kolovere-
Kaljus, Keinas, Lihulas, Ristil, Sakus, Kuk-
rusel, Vana-Karistes, Vändras, Nehatus, Albu-
Ristil, Suigul, Kelbas, Varesmetsal, Kolga-
Jaanis, Kadila-Nurmetul, Tammistul, Toris,
Omedal, Simunas, Lümmadas, Tapal, Koon-
gas, Meeksis, Alaveres, Heltermaal, Karinus,
Pöllil, Porkunis, Polli-Peraküläs, Rael, Vasa-
lemmas, Kaarlis, Puhjas, Kullamaal, Võõbsus,
Voorel, Pilstveres, Saadjärvel, Haljalas, Lohul
Lääne-Nigulas, Leisis, Kihelkonnal, Pihtlas,
Anijal, Kloostri, Karalas, Taritul, Anseküläs,
Abrukas, Tiirimetsal, Lõmalas, Koiluküläs,
Kaalis, Kogulas, Pärsamal, Jõõris, Lõõnes,
Kohtlas, Karjas, Kaarmal, Mustjalas, Torgus,
Maaris, Uuemõisas, Hageris, Põides, Kaikas,
Välustes, ligastes, Tsirgulinnas, Kõrgessaa-
res, Koerus ja Põltsamaal.

Kuna paljud toimkonnad kohalikku kir-
jandusnädala kava peatoimkonnale pole veel
jõudnud teatavaks teha, on ülaloodud
andmed ainult osalised.

Esinemiseks kirjandusnädalal on annud
oma nõusoleku 32 kirjanikku (ligi 90 prot-
senti meie kirjanikkudest) ja üle 50 kõneleja.

Rohkete nõudmiste tõttu kõnelejate ja
esinejate järele on siiski karta, et igale poole
ei jätaku vajalisel määral esinejaid.

Õesti rahvas soovib jääda
oma saatuse juhiks ainult siis,
kui tema jätkab sammu pidada
teiste vanemate rahvaste
kursti ja halduse alal.

Talvinnas 26. 11. 1930.

O. Hoandman

Friedebert Tuglas.

Tuhat aastat.

Ette kantud esimese kirjandusnädala avaõhtu proloogina Tartus.

TUHAT AASTAT TAGASI:

Ohvrihiies, sõjaleeris, merisõidul tõstis laulik häält, lugu juttur pajatas. Mõõnas mõte, tormas tunne, — looja ise vaimustus, vaimustused kuulajadki. Ilm näis suurem, elu uhkem, inimen' ise palju rikkam.

Millest laulis laulik see, millest juttur pajatas? Ei me tea, ei me taju, ei me pääse tagasi. Pühkind aeg on vahelt silla, — annud meile teised tunded, mõtted hoopis teisedki. Üht vaid teame: selle lauliku me lapsed, kasvud nende kuulajate. Palju ajas pillatud, palju siiski päritud!

VISSADA AASTAT TAGASI:

Kiigel neitsi laulu löi, laulis ema hälli kohal, kurtis orjatar kibedalt. Istusid mehed õitsitulel, suitsutare sünges nurgas, peitsid ennast sõjapaos, — pajatasid lugusid.

Millest laulsid neitsikud, millest vestsid habesuud? See ju teatud, see ju tuntud, see ju pandud paberisse, raiutud see raamatusse. Leelutasid Ilo-laulu, vaese-lapse valusid, orjapiiga ohkamisi; laulsid venna sõjasõidust, ilmatütterist ilusast, merest tõusnud mehikesest. Vestsid mehed muinastarkust — hiidudest, haldijaist, hallitõve õududest, libahundi ulungist. Ilm näis hele, ilm näis kole, elu aina süvenes. Rõõm sai mureks, mure rõõmuks, — ori puhkas sõnades.

KOLMSADA AASTAT TAGASI:

Istus mees mustas mantlis, nägu sünge, mõte süngem. Ümberringi paksud kirjad, kiri paks tal endal ees, — kirjutas linnusulega.

Millest mees see mõtiskeli, musta-mantel kirjuteli? Polnud mõnusad need mõtted, kaugelt lõbusad need lood: Ilm on hukas, kurat kange, patt see painab ühtesoodu. Päästku end, kes päästa tahab! Põrgu kõigile on valla, taevas ainult harvadele.

Küllap seegi mantlimees andis oma ajale, mida aeg see tarvitses. Andis hirmu, andis armu; andis, mida'i mõelnudki: andis kirja, andis keele, vedas vaod, tõmbas teed, mida mööda teised tulid.

SADA AASTAT TAGASI:

Tähitumal talveööl metsas mustas tuikab tuli. Tule ääres noorukene, silmis tuli, punaplekid paletel. Tee tal kaugel: Tartust Riiga, — palju käidud, palju käia, kuni kodu künnisel. Nimi noorukese: Kristjan Jaak.

Ümberringi öine vaikus, tuli ainult tuhiseb. Millest mõtleb noorukene, mida näeb leekides? Ühte mõtleb, ühte tunneb: Kas siis selle rahva keel tuleleegina'i või tõusta, — valgustada, soendada, — kosta ilma piirideni, saavutada igavikku?! Mõte see kui tuleleek teda ennast põletab.

Tee on kaugel, — palju käidud, palju rohkem käia veel. Tõuseb noormees, astub öösse, tähitumma tuisu lumma. Läheb lääne poole, lõuna poole, — esimene, — põues tuli, värsid paunas, puusal mõõk!

INIMIGA TAGASI:

Jälle tuled, seekord palju, seekord kevad, seekord suvi, — ah, on jaanituled need! Peab pidu jälle rahvas, laulab öösel, laulab päeval, — näib, kui alles tänapäeval oleks leidnud hääle ta!

Uuest' rahva keskel laulik, vestab jälle jutumees. Millest laul see, millest jutt see kõneleb? Olla olnud Eesti rahvas, — rahvaks saagu uuest' tal Olla olnud oma maa, — uuest' meile saagu tal Ärgu olgu enam orja, olgu enam isandat! Pimed olid läinud päevad, — seda valgem tulevik!

Kes need lauljad, kes need uued jutumehed? Mainida siin keda, keda jätta? Roberti või Vidrik Reinu, isa Voldemari, tütart Lydiat? Ja Kaarlit, Mihklit, Jakobit? Ning unustada nooremaid, nii Augustit ja Eduardi, Juhan-meelepoolist? Ei ole lugu nimest, tööst vaid kõne. On kannud töö see siinamaale, kannab veelgi edasi!

MEIE PÄEVIL, MEIE ISE:

Meie närve söövad, katkikäristatud päevad, mõtted, tunded loetud, neisse ajarrutt ja viha koetud... Meie ise ajalapsed sama närvilised, sooves vägevad, teos tihti jõuetud... Mida laulda, mida vesta võime meie?

Siiski, aeg see meie, meie — ajast. Sellest laulu, sellest jutu jõud. Oleme vaid silmapilk pikas aastareas, oleme vaid üksikud rongikäigu seas. Kuid kui puuduks lüli see, oleks mõte katkend keskel tee.

Jälle laulik rahva hulgas, jälle juttur pajatab. Mida laulab, millest vestab tänapäeva jutumees? Laulab endast, vestab ajast, kõigest sest, mis tunnetes. See on see, mis liidab laulikut ja jutumeest — tuhat aastat tagasi — tänapäeva õhtuni.

Friedebert Tuglas.

Ed. Vilde. Kirjandusnädala peatoimkonna auesimees.

Ev. Vender. Kirjandusnädala peatoimk. sekretär.

A. Sibul. Kirjandusnädala peatoimk. liige.

Kirjandus peab olema rahvuse juures
loomisvõime kauge ning teaduse vägevus,
ta tekitab ning arendab vaimu. Kirjandus
annab kaitse päevast, annab tutvumiseks
sõltub vaimu kauge kättemaks. — Hain kassid
kohustab, tekitab, annab ka kirjandus.
Ega kohustus ei ole andes positiivne olemus
nagu, ei ole. Ka kirjandus on kaitse
ehitamine. Kirjanduse omand, mis ei ilgi
istiku või rahvuse ehitamiseks, ei väär
võime kõrgel kohustat, annab vaimu.
Tallinn, 1. märtsil 1930.

K. Suter

Ilma kirjanduseta?

Eduard Hubel-Metsanurk,
kirjandusnädala peakomitee esimees.

Kui keegi hoopleb, et ta ilma kirjanduseta, ilma raamatuta läbi saab, siis ärgem uskugem seda. Ta tarvitab kahtlemata mingit aseainet, mis on odavam, alaväärtuslikum, tühisem. Mis on kirjandus? See on sõnaline toodang, kellegi poolt kirja pandud. Kirjanduslik teos sisaldab autori elamusi, mõtteid, unistusi, kujutlusi, eitavaid ja jaatavaid vaateid, inimeste ja olude kirjeldusi, seikluste jutustusi jne.

Paneme tähele inimest, kes põlgab kirjandust, kes ei loe seda. Kas ei kuula ta iga päev, igal õhtul, kodus, teel, külaskäigul, linna turul või laadaplatsil huvi ja innuga, kui keegi jutustab enese või teiste elust põnevat sündmust, kui keegi kirjeldab enese või oma naabri elu-olu, avaldab oma mõtteid päevasündmuste kohta, väljendab oma salajamaid soove jne.? Mis on see muud sisuliselt kui „kirjandus“, ainult kirja panemata!

Nüüd võib aga mu kirjandusevaenlane õigusega öelda:

Milleks see raamat, milleks mulle Vilde, Peterson, Tuglas või mõni teine, kui sedasama annab mulle mu naaber — ilma hinnata! Või kui ma seda ise naabrile ja kodakondsetele võin edukalt produtseerida!

Muidugi, igaüks võib seda ja teebki seda teatud määral. Aga kuidas? Igaüks võib meist omal viisil laulu ümiseda, aga kui vähe on meist neid, kes võivad ilusa lauluviisi luua, mida kõik tahaksid kuulata! Kui palju võib iga vananaine jutustada, pealegi välja mõelda, „luuletada“, aga kas on see üldse kuulamise väärt? Kas võib see kirjanduse aset täita? Kui palju on neid mõtteid, mida iga päev avaldatakse „omavahel“ igas kohas, kus aga inimesed puutuvad kokku! Aga kui vähe on seda, mida maksaks alal hoida, raamatusse raiuda, kõigile teatavaks teha! Kas maksab kõiki neid väikesi elamusi, millest igal pool naised omavahel kaeblevad, — kas maksab neid jäädvustada trükisõnas?

Kirjanik on see, kes kirjeldab meile suuri, erakordseid elamusi. Ehk ka niisuguseid, mis meile kõigile omased, mis meid kõiki haaravad, mis meid tühistest, väikestest elamustest kõrgemale tõstavad. Kirjanik on see, kes jutustab meile sündmusi ja juhtumusi, mis tähtsad, mis kuidagi iseloomulikud, mis ilmendavad inimest tema hingelistes iseäraldustes, sügavustes ja kõrgustes. Kirjanik on inimehe, kelle vaated ja mõtted vääriavad kõigi tähelepanu. Kirjanik on inimene, lõppeks, kellel on sõnakunsti anne, kes mõistab kõike, millest ta kõneleb, mida kirjeldab, väljendada paremini, ilusamini, õilsamini.

Sellepärast oleks õigust kirjandust põlata ainult sel inimesel, kelle elamused sügavamad ja suursugusemad kui kirjanikul, kelle vaated avaramad, ühe sõnaga: kes hingeliselt ja vaimliselt seisab praegu elavaist ja endisist kirjanikest kõrgemal. Ja kes peale selle mõistab väljendada tarvilikul korral samuti kui kirjanikud või veel paremini.

Ons aga meil niisuguseid inimesi palju? Vaevalt. Aga kirjanduse põlgajaid — neid on, paraku, veel palju.

Ed. Hubel-Metsanurk

Raamatute raamat.

On olemas imeline raamat, tõeline raamatute raamat, mida loeti enne inimest, loeb inimene ja loetakse ka pärast teda. Selle suure, elava ja igavese raamatu lugemine on aga väga vaevaline töö. Nõnda seletubki, miks inimene, kelle kogu tegevuse lipukirjana lehvib — vähima vaevaga suurim saavutus, on teinud endale erilise raamatu, puht inimese raamatu, mida loeb ainult tema üksi kõigi loomade seas. Et aga inimene isegi on pisitillukene osa tõelisest raamatute raamatust — loodusest, siis ei saa tema enesegi raamatus muud olla kui ikkagi midagi, mis leidub raamatute raamatuski. Ja kuna inimene nii väga kipub eemalduma looduse elavast ja igavesest raamatust, siis peaks ta lugema vähemalt iseoma raamatutki, et ei katkeks igasugune ühendus elava raamatute raamatuga.

A. H. T.

A. H. Tammsaare

Juljusz Kaden-Bandrovsky.

Külaskäigu puhul Eestisse.

Teise Eesti kirjandusnädala korraldamisega langeb kokku Eesti Pen-klubi esimese välismaise auvõõra saabumine: Poola tänapäeva suurima prosaiku Juljusz Kaden-Bandrovski külastus Eestis.

Juljusz Kaden-Bandrovski pole üksi väga viljakas kirjanik, kelle töösinus on Poolas muutunud päris vanasõnaliseks, vaid kirjanik, kes oma jutustava proosa tuumakuse, selle kunstilise tiheduse ja väärtuslikkusega, alates juba oma esimeste, 1910. a. paiku ilmunud teostega, on tõusnud kordkorralt oleviku Poola kirjanduse esirinda. Kuid mitte üksi Kaden-Bandrovski kirjandusliku loomingu kunstiline kaal, vaid samuti ka tema teoste ühiskondlik tagasein on kindlustanud nimetatud kirjanikule tema esmajärgulise tähtsuse Poola kirjanduslikus tänapäevas.

Tehes kaasa Poola vabadusvõitluse kõik astmed marssal Josef Pilsudski ligema kaastöölisena ei ole Kaden-Bandrovski kirjanik

kuna laskunud Poola vabadusvõitluse ühekülgse ülistamise kergelt saadavatele loorberitele, vaid temale on moodustanud uuesti sündiv Poola oma sünnitusvaludega iseseisva ja suure probleemi, mis on väärne iseseisvuse kaotanud Poola ajajärgu kirjanikkude isamaa aate kõrgelt lõkendavale tulele. Kõik, kes tahavad jälgida Poola riiklikku uuestisündi, kõik nad peavad pöörduma Kaden-Bandrovski Poola vabadusvõitlusi kirjeldavate teoste juure: sellest ei pääse teadlane-ajaloolanegi, kui viimane ei näe ajaloos mitte üksi kuivi sündmusi, vaid rahvahulkade elavat hinge ja neid hulki juhtivaid inimesi, ilma et viimased tarvitseksid igakord olla ajaloolised isikud. Neid viimaseid ei leia teie Kaden-Bandrovski loomingu, kuigi on tahetud näha kirjaniku mõnes teoses kindlaid tuntud isikuid.

Juljusz Kaden-Bandrovskile on kirjanikuna üheväärtuslik elu kõigil astmetel—ini-

Juljusz Kaden-Bandrowsky.

mene, tema hing, tema valud ja rõõmud, tema hädad ja viletsused. Seda kinnitab seegi asjaolu, et Poola sõjaväes silmapaistval kohal seisnud ohvitser Kaden-Bandrowski pärast sõda heitis kõrvale oma mundri ja asus kuudeks Sileesia söekaevandustesse lihttöölisena töötama, et hariliku töölise kõigist igapäevastest raskustest sügaval maa all osa võttes ilma ühegi erandliku kergenduseta tundma õppida töölisklassi viletsusi ja hädasid, et siis neid kirjeldada oma romaani-seerias „Mustad tiivad“, millest seni on ilmunud juba kaks: „Leonora“ ja „Tadeusz“.

Juljusz Kaden-Bandrowski inimsuhtumine on ta töödes küllalt selgelt väljendatud. Selle leiame tema parima lühinovelli „Viimne nimipäev“, mis ilmunud eriraamatuna koos selle kirjaniku „Poliitika“-nimelise novelliga nende ridade kirjutaja tõlkes, lõpultki:

„Oo inimene, sinu teadmata saatusega, sinu tundmata keele ja elamustega: nüüd tulen sinu juure läbi maade, vee ja tule, — läbi kogu maailma. Ma ei puhka enne, ei püsi, ei hinga kergemalt, kui sina hüüad mulle laevalaelt, nagu kõrvale pöördud hõõgavast kuristikust:

Bernhard Linde.

„Minu vend! . . . —“

Juba Juljusz Kaden-Bandrowski loomingul näeme selles kõrvuti lihtsaid töölise esindajaid seltskonna kõrgemate kihtide liikmetega ja selline kõrvutamine on jätkunud kirjaniku toodangus olevikuni. Inimestena on kõik need tegelased olnud kirjanikule ühesuguselt ligidased, kuigi esimestele kuuluvad Kaden-Bandrowski südame soojemad tunded, kuigi sealjuures langemata ülearusesse sentimentaalsusse.

Juljusz Kaden-Bandrowskis tervitavad mitte üksi kõik Eesti kirjanikud, kes on koondunud Pen-klubi ümber, vaid kogu Eesti kirjandushuvilaskond Poola kirjanduse mineviku hiigla varade väärset esindajat olevikus. Meie tunded on seda südamlikumad, et just Kaden-Bandrowski on suhtunud oma õilsa rahva tänapäeva suurima kirjanikuna mitmelgi puhul kõige sõbralikumalt Eesti kirjandusse ja rahvasse.

Bernhard Linde.

Eesti nüüdislüürika. Koostanud Gustav Suits. Sisaldab valiku 13 luuletaja loomingust (Ennost—Schützini, kokku 222 laulu), andes läbilõike eesti lüürikast XX sajandil. Autorite piltidega ja lühikeste elulugudega. 228 lk., 3 kr. 50 s., iluköites 4 kr.

Emile Verhaeren: Valik luuletisi. Tõlkinud Johannes Semper. 196 lk., 3 kr. 50 s., iluköites 4 kr.

See on õieti ajalooline teos, sest sellelaadseid antoloogiasid üheainsa välismaise poeedi toodangust pole meil seni üldse ilmunud.

Semperi värsis osutab elavust, sulavust ja kohanemisvõimet, mis tõstab tõlkeluule algupärandite astmele.

Ants Oras — „Päevaleht“ 4. I 30.

Jules Verne: Saladuslik saar. Tõlk. A. Ainomäe. Juhtumuste romaan. 619 lk. hulga piltidega. 7 kr., paremal paberil 8 kr. 50 s., kalingurk. 10 kr.

Elekter, allveepaat ja lennuk pole ammu enam sellised uskumatud imed, mäherdustena nad tundusid Jules Verne'i romaani esimesile lugejale. Olevik on Jules Verne'i fantastika osalt ületanudki, mis aga õnneks ei vähenda tema teoste põnevust, mõnikord seda veel suurendabki.

M. Sillaots — „Eesti Kirjandus“ Nr. 9, 1929.

Gottfried Keller: Püha neitsi ja kurat. Kolm legendi. Tõlk. A. Fiskar. 76 lk., 40 senti, iluk. 90 senti.

J. Poruk: Pärlipüüdja. Jutustis. Tõlk. K. Aben. 208 lk., 1 kr. 50 s., iluk. 2 kr.

Victor Eglilt ütleb oma monograafias J. Poruki üle: „J. Poruk on esimesi läti kultuursemaid ja sügavamaid kirjanikke. Nii oma hariduse, ande ulatuse kui ka kirjanduslikkude teoste väärtuste suhtes on ta kõrvutatav vaid J. Rainisega, kuigi oma iseloomu, oma maailmavaate ja kirjanduslikkude tõekspidamiste poolest on ta Rainise kõige teravam antipood.“

Guy de Maupassant: Vee pääl. Tõlkinud E. Roost ja Joh. Aavik. 200 lk., 3 kr., iluk. 3 kr. 50 s. Raamat on varustatud Maupassant'i elulooga, raskemate kohtade kommentaaridega, uuemate sõnade seletustega ja teoses kirjeldatud meresõidu kaardiga.

Stiililt on see vahest M. peenim ja hiilgavaim raamat, kus autori stiil, see nii lihtne,

nii selge ja läbipaistev ja plastiline, aga ometi tundeline, närvlik ja paiguti eksalteerunud M. stiil, nii iseloomuliselt prantsuslik ja nii isikupäraselt maupassant'lik ühtlasi, on saavutanud oma kõige kirkastunuma kristalliseerumise.

Joh. Aavik. Eessõnast.

August Strindberg: Üksi. Tõlk. A. Lemberg. Autori pildi ja eluloolise ülevaatega. 90 lk., 1 kr. 50 s., iluk. 2 kr.

„Üksi“ on suurel määral autobiograafiline, kujutades Strindbergi enese elamusi, ja seepärast annab usutava võtme autori üldiseks mõistmiseks.

S. A. Žebelev: Aleksander Suur. Elulugu. Tõlk R. Kleis. 1 pildiga. 140 lk., 1 kr. 75 s., iluk. 2 kr. 25 s.

J. V. Lehtonen: Victor Hugo. Elulugu. Tõlk. F. Tuglas. 135 lk., 1 kr. 75 s., iluk. 2 kr. 25 s.

Victor Hugo pole meile küll tundmatu nimi, mõned ta tähtsamad teosed omame koguni heades tõlgetes, nagu „Jumalaema kirik Pariisis“ ja „Hernani“ (tõlkinud Joh. Semper), aga tänapäeval võib olla Victor Hugo elulugu mõneski suhtes huvitavam ta romaaniidest ja näidenditest. Igatahes võib J. V. Lehtose teost lugeda kui kõige põnevamat romaani ja sealjuures on kogu aeg teadmine, et see on „tõesti sündinud lugu“.

Sama eduga võib laia lugejaskonna juures romaani aset täita ka Aleksander Suure elulugu prof. Žebelevi esituses. See on tükk kontsentreeritud vana ajalugu kõige põnevam kujul. Muidugi pole siin midagi ühist romaniseeritud elulugudega, vaid teos on kirjutatud populaarsel kujul ajaloolase kaine objektiivsusega.

A. K. — „Vaba Maa“ nr. 26, 31. I. 30.

Aleksander Kurvits: Raamatukogu ja vabaharidustöö. 142 lk., hind 2 kr. 50 s., kalingurköites 4 kr.

Ülalnimetatud raamat tuleb lugeda kõige tüsedamaks tööks nende hulgas, mis eesti keeles seni raamatukogunduse kohta üldse ilmunud.

Kellelgi, kel tuleb lahendada raamatukogu asutamise ja ülalpidamise asju, ei ole võimalik tähelepanematult mööduda sellest raamatust.

N. — „Sakala“, 26. XI 29.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus Tartu, Lai tänav 35.
Telefon 601.

Kirjandus on vaimu kunstsõnnik.

Hugo Raudsepp.

Rahvaluule, rahvalooming on iga rahvusliku kirjanduse ja kunsti põhjaks ning raudvaraks. Kirjakunst on üldise kirjaoskuse sünnitajaks. Kirjanik on nüüd sulamees, kes spetsialiseerunud oma alal.

Muistse lauliku tüüp on kadunud, selle asemele on astunud kirjamees oma ajalehe ja raamatuga.

Aga kui me kirjanduse mõiste nüüd raamatuga ja selle autoriga seome, ega see veel tähenda, et rahvalooming laiemas mõttes oleks seisku jäänud.

Elu kujundub ka ilma kirjanduseta, laul ja lugu sünnib ning levib ka ilma trükitustata.

Kirjandus oma kaalukamas osas pole ikkagi muud kui elu peegel aruka ja nägija inimese käes. Nii õpime kirjanduses tundma maailma ja oma enese saladusi, ja mida me tunneme ning mõistame, seda võime ka organiseerida.

Hea raamat on see, mis meile avalikult ja ausalt ütleb ka siis, kui see on kibe:

see on iga tõsise sõbra kohus. Oma elu teadlikult elada, see on peaaegu võimatuks saanud raamatu abita.

Ega kirjanduseski sünni muud kui seda, mis elus sünnib inimesele ning kõigele loomale. Elu on alati rikkam ja tähtsam kirjandusest. Raamat ei suuda haarata kogu elu ta mitmekesisuses. Kirjandus peab valikut tegema, oma ala piirama. Aga sel piiratud alal ta võib koondada ja tihendada, mis elus muidu tilga kaupa laiail pillatud.

Need on inimlikud tõsiasjad, meie kõigi asjad, millest laudakse ja jutustatakse raamatuis. Ühel kirjanikul on vaimulendu, ta kisub meid kaasa luuletatud maailmadesse. Teine põimib meid oma unistustesse. Kolmas juhhib meid ellu, mida elame äripäeval ja mida me ise ei kärsi näha askelduste rütus. Neljas näitab meile aja suuri silmapilke ja selle kangelasid. Üks võtab kätte inimese nõrkustelt, et neid mõistaksime ja võiksime ligimest armastada kõigi ta vigadega. Aga teine kogub voorusi, mis tavaliselt maailma mööda laiail, ühe sangari ümber, et me silmade ette laotada inimlike võimete üllast eeskujut. Igal viisil ja voolul on oma tõde ja moraal, kõik sünnib inimese röömuks, kasuks ja iluks. Elu võimalused on lugematud ja kunsti viisid seda kujundada arvatud.

Kunst ei tule kuu pealt ja kirjanik ei kuku taevast. Aga inimene, kes mõtleb ja tunneb, elab üle oma elu romaani. Ja võib sest teisele jutustada. Me igapäev jutustame kellelegi, mis me maailmas teinud ja näinud, ja sellest, mis meie ligimesed teinud head ning kurja. Kas me igapäev ei kohta inimesi, kes suurepäraselt jutustavad lugusid, mis neile sündinud või mida nad välja mõelnud? Ega kirjanikki muud tee, ta on ainult kirjaosav oma lugusid paberile panema ja trükki andma ning omandab ajajooksul vilumuse käsitöös...

Raamat mitmekordistab meie elu, Kirjanduse abil võime kaasa elada ka seda, mis elu meile muidu võlgu jäänud. Elu ilma luuleta on hall ja loid.

Nagu põld sõnnikut vajab, et vilja kanda, nii vajab ka inimese vaim väetist, et luua. Kirjandus on vaimu kunstsõnnik.

Hugo Raudsepp.

Raamat mingu rahva sekka!

H. Männik.

Palju on kõneldud meie madala haridusliku ja kultuurilise tasapinna üle. Suurel hulgal on asutatud keskkooli, rohkem kui neid meie rahvas vaimliselt suudab kanda ja majanduslikult ülal pidada. Iseseisvuse aastate jooksul on tekkinud hulk hädavajalisi õppe-raamatuid, nii alg-, kesk- kui ka ülikooli jaoks. Väga vähesel arvul on kirjastajad annud rahvale populaarteaduslikke töid ja oskuste käsi-

raamatuid. Kirjastajad kurdavad, et seesugused raamatud ei leia tarvitajaid. — Teiselt poolt peame aga tunnistama, et meie koolide raamatukogud on tühjad kõige vajalisematest inimvaimu harivatest teostest lihtsalt sellepärast, et neid raamatuid eesti keeles ei ole ilmunud.

Kas tõesti seisame selle kurva tõe ees, et ainult õpperaamatute kaudu meie noorsugu vaimuvalgust saab? Soomes ja Lätis trükitakse mitukümmend korda rohkem raamatuid kui meil. Isegi suured koguteosed ja entsüklopeediad ilmuvad 40—50 tuhandes eksemplaris. Neid toimetatakse rahvale koju kätte arurikka vahetalitaja-pere kaudu. Meie kirjastajad on lootnud senini raamatu-kaupmehe vahetalituse kõikvõimsale mõjule. Elu ise näitab aga, et rahvas heameelega näeb raamatut enda juure tulevat. Paljud rahvaliikmed kardavad isegi suure ja uhkesse kaupluse raamatuid ostma minna.

Eelolev kirjandusnädal peab jõuküllaselt näitama, et raamatud, mis lähevad hariduslike organisatsioonide kaudu viimastesse kolgastesse müügile või mis tehakse raamatuloterii kaudu kättesaadavaks, on nendes kauges kodudes ammuoodatud külalised. Edaspidine raamatu-kultuur peab olema pealetungivam kui senine. Hea raamat jõuabki kaugeimassegi taluterasse haritud agentide kaudu. Suudab Eesti kirjastaja sel teel raamatu rahva juure viia, siis peaks kindlasti avanema võimalus meie noorsoo vaimu harivate tööde avaldamiseks ja müümiseks. Arvestades tarvitajate vaimlisi vajadusi võiks raamatutoodang tõusta praeguse toodanguga võrreldes mitmekordseks.

Tartus 17. veebr. 1930. a.

H. Männik.

Muretsege endale sõpru!

Kui palju on öeldud kiitusi tõsisest sõprusest? Zarathustra õpetusist — üle piibli ja Talmudi — kuni uueaegsete romaaniideni on paikapidav sama hinnang: tõsine sõprus on väärilisem kui kõik muud aarded.

Kuid raske näib olevat elu tegelikkuses oma tuttavate hulgast leida inimene, kes salgaks enda hüved sõpruse nimel ja jääks truuks meie häda, viletsuse ja häbi silmapilgelgi. Teame vana mauri-jutukese, kus keegi iseseisvale eluteele valmistuv noor-

mees asetas katsele oma sõprade truuduse. Võttis koti, milles hobuseliha, ja ruttas hirmunud-ilmselt sõbra juurest järgmise ukse taha, halades: „Ma tapsin inimese... See on mul siin ja ma ei saa kuski tänavail kaotada oma koormat. Varja mind, sõber!“ Kuid ükski ei avanud talle oma ust. Kõik joogilaua-sõbrad ja koolikaaslased kadusid kui rohelsus talvekülma eest. Ja ei pruugi valetada, kui ütleme, et meie päevil kor-dub sama lugu, kuna inimene on vaevalt muutunud vahepeal sõnapidavamaks, truu-

Aug. Mälk.

maks, otsekohesemaks ja ennastsalgavamaks.

Aeg on aga selline, et me kõik vajaksime tuge. Suursündmuste järelaegsel ahnel elujärgul, kus elutempo on hüplev, ruttav ja tõuklev; kus igaüks tallab jalge alla ligimese, et jõuda õnnejaole, on nõrk see, kes seisab üksi keset voolukarestikku. Peaks leidma toetajaid, võltsimatut nõuannet, suunda valgustavaidsõpru, kes jääksid meiega linnakära hoolimatuses ja järgneksid ka maaelu üksindusse.

On olemas selline sõber.

Näib, nagu ei märgatakski teda. Nagu mindaks hoolimatult tallates tast mööda, kuni jäädakse väsinult seisatama tühjal elutänaval — ümbruses elutee sõtkutud pori, tuuline tühjus ning siseinimeses surilina hingeängistav sihtus ja pimedus.

On meil vähe selliseid eluristteil nõutult seisjaid? On vähe murduvaid noori, kes langevad toetult? On vähe tühje, üksikuid elusid? Sest oma sisemuses tunnevad kõige ülemeelsemad, lõbusamadki, kui üksikud-tühjad nad on oma siseilmas mõnel hetkel! —

Ja ometi on end ohvrimeelselt pakkumas nii palju toetajaid, nõuandjaid, sõpru.

Sõpru, kes avavad uusi teid, uusi eluväärtsusi, uusi sügavusi, ilunähteid ja elamusi. Iga raamatukaupluse ja -kogu riulid on täis selliseid sõpru. Astu vaid ligi, ava

ta kaaned ja nad kõik on valmis anduma ja avama sulle oma südame.

Meile meeldib viibida suurte meeste seltskonnas. Meile on ülevaks, hinnatavaks elamuseks olla tähtsate vaimutegelestega ühel maapinna ruutmeetril — mõni hetk! Aga eks igast raamatukogust leia meie maailmakuulsusi ja need jäävad meie juure senikauaks kui aga tahame. Avame raamatu kaane ja need mõtlejad, elu selgelt nägijad, aegjärgude evolutsiooni pioneerid avavad meie ees oma sügavaimad, puhtaimad ja valituimad mõtted. See on ju palju enam kui olla vaid ühe suurusega lõunalauas. Siin, raamatu kaudu, on kogu esmaväärsete kultuursuuruste leegion meie kasutada. Nende l'ha on surnud või sureb. Nende vaimu, nende avaldused, nende kõnelused võime võtta raamatukauplusest ja viia endaga! — —

Või ei ole meil küllalt ajupagasit elurännaku teeks, mis viib läbi eneseteostumise hämarate labürintide? Ei ole küllalt sügavat pilku ellu, teadmisi, juhiseid? Kes inimsõber on nii entsüklopeediline, nii püsiv, et juhataks? Aga vana tõetera ütleb: „Mida raamatuis ei ole, seda pole maailmas üldse olemas! Maailm on neis. Võta ja omanda!“ — —

Või on murdunud meie ahne, läbematu ettevõtlikkus ja elurutt; või oleme niisama väsinud võitlusest leivaväljal; on meil vaikne tund, tulles kontorist või põllult adra tagant, kuidas kellegi päevatöö; on meie hing nukrutsev, tühi, nurisev, siis tea: ta on tühi, on näljas. Ära kauple talle midagi püretavat ega uimastavat väljaspoolt. Pöördu sõbra — raamatu — poole. Säl on luuletus, jutustus, romaan. Looja on surunud oma andelise hinge pinnal kasvanud viljast parema trükitähtedesse. Ava ainult sügavaile ja selgelt nähtult joonistatud elupildede ja elamusile tee enda juure. Küll ärkab siis lugejagi vastuvõtuvalmis hinge tühjele kohtadele õilsaid elamusi ja tärkab uusi jõulisi kasve.

„Ütle, kes on su sõber, ja ma ütlen, kes ja mis sa oled! . . .“ öeldakse.

Muretsege endale selliseid sõpru. Nad ootavad, välja kasvanud rahvaste parimate poegade aastate tööst ja vaevast. Nad ootavad, valmis esimese soovikesegi peale avama oma rikkad süled. Ja nad ei lahku teist ealeski, mingu inimese elurada läbi milliste okkalisuste ja pimeduste. Kui teie aga neist ei lahkul . . .

Tooge ootavad sõbrad oma tupp. Seadke nad oma lähedusse. Teie hingel

on soe ja te lähete üheskoos läbi elu nagu rannamehed üle nõrga jää: ühteseotult!

Sellepärast: muretsege endale sõpru!

Truid, väärtuslikke, suuri sõpru-raamatuid!

Kaupluste, ladude ja raamatukogude riulitel on kogu maailma elamused, lei-

tised ja mõtted. Viige nad oma kambrisse, et võiksite öelda: need kõik on minu sõbrad.

Ja need sõbrad jäävad vankumatult truuks igale, kes aga sirutab käe nende sõpruse järele. Ja miks ei peaks meie seda tegema? —

Aug. Mäik.

Uhe referaadi lõppsõna.

Katkend.

J. Barbarus.

... Nõnda siis on, et luule areneden, vana „hääde aegade“ Vanemuine Eesti Parnassil on sattund voorimehe seisukorda, keda taksi-auto surnuks konkureeri ähvardab. Pegasus propelleriga & tiibadega pole enam unistus! Tehniliste saavutiste, progressi mõju tungib luulesse, kuuluten uut väljendusvormi, mis vastab epohhile, moodsale hingeelule. Tunne mehaanilise ajajärgu palavikulist rütmi, tänapäeva tukset moodsa luule stiilin kui vormingi. Uue luule stiil on ühtlasi uue elu stiil. Traditsiooni traataiaga ümbritset lilleaed & meeleolupeenar oli liig kitsas meie laiuskraadilisele ruumiarmastajale hingele; hingatakse meelsasti autode bensiinilõhna & töötava inimese higilõhn pole nüüdselle luu-

letajalle võõras. Valgusreklaam on maapäalne tähestik & linnutee, ja päeval kuulame sama meelsasti teraslindude tiibade kohinat, propelleri laulu, nagu vanasti ööbikut. Vaevalt vajab veel meie ajajärk uinutavaid hällilaule & leelutusi, — inimkond ootab äratushümne. Pisasjust on jõutud suurte läbielamusteni, hulkade liikumiseni, masside tungini uue eluvormi poole. Luuletaja sihiks ei ole ainult uus vorm & sisu loomingun, vaid ka ühiskonnann. Luule ei kujuta ainult, vaid kujundab, loob, ehitab, — püstitab uued ideelised tähised inimsoo rünnakuks päikesepaistelise tuleviku poole. Uue luule rütm — on uue ühiskonna rütm. Passiivse meeleolutsemise asemelle aktiivne looming, neurasteenia asemel — tervis, optimistlik elutahe, kõige kiuste. Mediteeriv imetlus, kahetsus kuulub minevikku: kino- & raadioeelne hingeelu jääb meile päevpäevalt võõramaks. Kõik väliselunähted tungivad lüürikasse: teadus, teadvus; alateadvus, unenäod (sürrealism!), sotsialism, kommunism, tehnika, motokultuur, raud-betoon & klaas, sport, industrialism, mehaanika, geomeetria, geograafia, arhitektuur, rännakud, — uus elutunnetus, — kõik kajastub uuen luulen.

Kiire elurütm sunnib, tõukab leidma vastavat rütmi ka kunstiloomingule. Ei ole siis ime, kui praegusen luulen rütmi reform on kindlasti esikohal, kuigi ei puudu tung luulesünteesi poole, nagu näeme seda konstruktivistide taotlusin —, et oleks ühtesulatet: ja kõla, ja kujund, ja rütm!

Need uued puhangud hoovavad vastu eesti moodsast luulest. Loobun meeleldi näidiste esitamisest, sest ma tahaksin, et auväärt kuulajaskond ise vaevaks võtaks kord neid otsida & ka leida, et korraldet kirjanudsnädal ei kujuneks ainult kirjanikkude nädalaks & paraadiks, vaid et see kujuneks lugejate nädalaks, — sest lugejaist on meil suurem pöud & puudus kui kirjanikest...

J. Barbarus.

RAAMATUKOGUDELE

soovitab „NOOR-EESTI“ oma järgmisi väljaandeid:

1930. a. uudisteosed:		K. Hamsun: Paan	2.25
K. Hamsun: Viimne rөөm (Trükis)		V. Helanen: Karmid tähed	2.75
P. Haanpää: Kasarmus ja õppeväljal	1.75	J. Jaik: Kaamelid pasunapuhujatega	2.75
K. A. Hindrey: Murrang (Trükis)		A. Jürgenstein: Minu mälestused I	2.25
E. Enäjärvi: Vana rөөmus Inglismaa (Trükis)		— Minu mälestused II	2.75
J. Kärner: Naine vaesest maailmast (Trükis)		M. Jürna: Tavalised	2.50
B. Linde: Loova Kesk-Euroopa poole	5.—	M. Kyber: Loomade keskel	1.25
K. Laagus: Leitnant Vasmer	1.50	A. Kallas: Noor-Eesti	2.50
M. Mötslane: Mõra (Trükis)		A. Kitzberg: Külajutud I—II	2.—
N. Ognev: Kostja Rjältsevi päevik	3.—	— Külajutud III—IV	2.50
Fr. Tuglas: Teekond Põhja-Afrika III. Marokko (Trükis)		— ” V	2.—
		— Tuuletallaja I ja II à	2.50
1929. a. uudisteosed:		A. Kivikas: Punane ja valge	2.—
H. Balzac: Isa Goriot	4.—	L. Kyösti: Kroonu tüürimees	2.25
L. Gumilevski: Peni põiktänav	2.75	R. Kipling: Mees, kes tahtis olla kuningas	2.—
K. Hamsun: Müsteeriumid	4.—	B. Kellermann: Meri	2.50
J. Hašek: Sveik Eestis	2.50	E. Krusten: Kanarbik	1.50
J. Jaik: Uhhuu jutustused	2.25	J. Kärner: Bianca ja Ruth	2.50
A. Kallas: Hundimõrsja	1.20	— Inimene ilma eluloota	2.75
A. Kitzberg: Lastenäidendid	4.—	J. Lapp: Noorus	3.50
— Näidendid III	2.—	J. Lehtonen: Putkinotko	3.75
J. Liiv: Peipsi pääl	1.—	— Sakris Kukelman	2.50
O. Luts: Pankrott	2.75	E. Leino: Musti	1.—
P. Loti: Elust pettunud	3.—	J. Linnankoski: Laul tulipunasest lillest	2.25
M. Metsanurk: Jutustused ja novellid	2.25	Juhan Liiv: Enesest ja teisest	1.—
— Ennäe inimest!	4.—	— Vari	1.—
— Talupoja poeg	2.—	— Käkimäe kägu	1.25
A. Mälk: Surnud elu	1.90	— Luuletused	1.50
M. Mötslane: Külaotsa Hannes	3.75	J. Liiv: Revolutsioon	2.75
J. Oengo: Üle Atlandi	1.40	B. Linde: Heitlikud ilmad	0.65
T. Pakkala: Elsa	3.—	O. Luts: liling	2.75
H. Raudsepp: Mait Metsanurk	6.25	— Andrese elukäik	1.75
— Mikumärdi	2.25	— Kirjamapp	1.25
R. Roht: Nauding	3.50	— Kevade I ja II à	2.—
— Aeg	4.—	— Nukitsamees	0.50
K. Rumor: Kui Saara naerab	3.—	— Soo	2.—
W. Reymont: Talupojad I	3.80	— Suvi I ja II à	2.—
A. H. Tammsaare: Tõde ja õigus I	5.—	— Olga Nukrus	2.50
— Tõde ja õigus II	6.—	— Ants Lintner	1.25
A. Tammann: Vidriku parun	2.25	— Vana kübar	2.75
Fr. Tuglas: Teekond Põhja-Afrika II	2.50	— Opilane Valter	1.75
		— Udu	2.75
		— Pett ja Parbu	0.60
Varemalt ilmunud:		M. Lepp: Mälestused I	1.50
A. Alle: Laul kleidist helesinisest	2.—	— Mälestused III	2.25
J. Aho: Opetaja tütar	1.25	J. London: Martin Eden	4.75
— Valitud jutud ja laastud I	2.—	G. de Maupassant: Valitud jutud	2.50
— Südametunnistus	2.—	— Üks inimelu	2.75
— Keegi laadaline	1.50	M. Metsanurk: Toho-oja Anton	1.—
H. Adamson: Roheline sisalik	1.25	— Orjad	1.25
H. Balzac: Eugénie Grandet	2.75	— Jäljetu haud	3.50
— Kolmekümne aastane naine	2.50	— Punane tuul	5.50
A. Gailit: Purpurne surm	2.25	A. Mälk: Anne-Marie	2.25
Grimm: Muinasjutud I	1.50	— Önnepagulane	2.75
K. Hamsun: Sügistähtede all	1.50		

A. Mälk: Hukkumine	5.—	Fr. Tuglas: Hingede rändamine	2.—
M. Mõtslane: Liblika lend	2.75	— Ado Gränzstein	2.50
— Mu kodu	3.75	— Juhan Liiv	5.—
— Hilda Kõrevares	4.—	— Teekond Põhja-Afrika I	1.50
H. J. Nortamo: Raoma jutujavatused	1.75	H. Raudsepp: Ristteed	1.50
M. Põdder: Bob Ellerhein	1.50	— Sinimandria	2.25
L. Perandi: Vabanaine	2.—	R. Roht: Kurgsoo	1.50
— Sinimäe Eva	2.—	— Hümnid Paanile	2.—
G. Suits: Kõik on kokku unenägu	2.50	— Minevik	2.—
E. Stahlberg: Pühapäev	2.75	— Jutud Kõrreküllast	1.60
A. H. Tammsaare: Kaks paari ja üksainus	1.—	— Üksindus	2.50
— Noored hinged	1.50	— Maa	3.—
— Raha-auk	1.25	— See, millest avalikult ei räägita	3.—
— Uurimisel	1.25	— Sõjasõit	3.75
— Sic transit	1.75	A. Roose: Võhrupesa	3.—
— Kõrboja peremees	1.80	P. Rosegger: Poisijõmpsikas I	1.25
H. Toppila: Päikesetõusu maale	1.80	— Poisijõmpsikas II	1.25
Fr. Tuglas: Aja kaja	1.—	K. Rumor: Säased tormis	1.—
— Felix Ormusson	2.—	— Sammud kaduvikku	2.75
— Kriitika II	2.—	P. Vallak: Must rist	2.—
— Kriitika IV	3.—	— Hulgus	2.75
— Raskuse vaim	2.—	S. Vardi: Haabvere	2.—
— Saatus	2.—	J. Vorms: Punased leegid	2.75
— Öhtu taevas	1.25	H. Vuolijoki: Udutagused	2.—

RAAMATUKOGUDELE muretseme kõige soodsamatel maksutingimustel igasugust müügiloievat kirjandust ja rakendusraamatuid. — Kõidame raamatukogudele raamatuid kõige paremast materjalist, vastupidavalt ja nägusalt hinnaga 15–40 senti raamat.

Noor-Eesti Kirjastus — Tartus.

Café

H. Feischner

Tallinn Harju 45

Tel. 19-50

Kirjaniku kutsest.

Aleksander Antson.

Ei kaunite uinutuslaulude lauljaks, ei ka keigardlikuks moenarrustega imetlusi norivaks narriks kohusta kutse kirjanikku.

Teissugune elu täriseb me ümber tänapäevas ja homses. Uue aja heitlevas eneseteostuses on imetlust väärivamaks kangelaseks kerkimas arupäised mõtlejad ja ennastsalgavad töömehed, kelle võimas tahe võimeline muutma helisevamaks, kaunimaks ja elamisväärsemaks elu.

Teissugust laulikut vajab tõusev rahvas tänapäeval. Ei ülbet eneseimetlejat, ei pahe-

liste erilaadsuste haiglast inspireerijat, ei boheemilise elupõletamise egoistlikku kuulutajat! Ei, ei! Need on viirastused eilsest tantsumust kuldvasika ümber, need on varjud võimuhullustajate poolt lavastatud süngeist sõjapäevist.

On saanud teised ajad teiste nõuetega. Eluväärtuste leidjaid, eritlejaid ja kuulutajaid väärõpetuste vastolulises mõllus; mõtte ja tegude tee tähistajaid ristteede rägastikus; julgustajaid ja lohutajaid eluraskustes; tulusõnaliselt vaimustustegudele kaasakutsujaid otustavatel päevil; võimsa, humaanse, rahumeelse ja kauni elu ettekujundajaid väiklusest, vihast ja inimnarrustest nõretavatel aastail; tänapäeva vaimuelu ja ühiskondliku enesemääramise võimukamaid kaasakujundajaid — neid vajab igaüks, kogu rahvas ja ühiskond.

Veendume, et kirjanik on jälle muutumas meiegi maal rahva vaimliseks juhiks, tõe ja õigluse otsijaks, leidjaks ja kuulutajaks. Näeme, et mehemõtte võimas võidukäik, arupäise ja humaanse inimhõimuse ülev võim vallutab kord meiegi rõõmustavalt otsimisvalmi kirjanduse.

Kas ei helise juba nüüdki paljude autorite raamatuist selle ootuse teostumisennustusi ja osalist teostumistki?

Ülevaid, inimelu ja ühiskondlikku arengut rikastavaid vaimlisi võite otsida ja leida — kas see ei ole kutsuv ja rõõmustav igale kaaskodanikule meie rahva eluavaldisis muidu nii väheste võitudega tähistatud teel?

Aleksander Antson.

Kergib äkki jõud.

Tänapäev ei usuta imesid — meil on ebatavalise ja fantastilise jaoks ainult üks suhtumismoodus: hüljatsev käegalöömine. Kuid jäetagu mulle siiski paariks silmapilguks vabadus, ning püüdkem kujutella järgmist. Kergib äkki esile mingi inimnaturist huvitet jõud, siirdub ühiskonda ning arvab heaks muuta igaühe meist raamatuks, millises fikseeruksid moondamatult meie olulisim sisustis ja püüded. Sest saaks paeluv biblioteek, mõtleme. Ent kuidas küll pettuks selle esile kutsuja, asudes meid tähelepanelikumalt lehitsema. Otsides puhtinimlike tulikusimuste peegel-

dist ja pulseeruvat elutunnet leiaks ta peamiselt ärraamatuid, kursisedeleid ning reklaambrošüüre, neurasteenilist ning kibestund eitamist.

Meil pole aega iseenese jaoks, olulisima jaoks meis. Võttes põhiväärtuseks arvelaua ja paraadisära, pettume paratamatult; tekib tunne, nagu oleks meid millestki ilma jäet, nagu teaks vareski aiateibas eluolemusest rohkem kui meie. Ja ometi on meil eeldusi tunda end palju vähem petetuina, — pöördes vaid rohkem tähelepanu sellele, mis meis alatasa liigub ja suunda otsib ning mida ei rahulda ükski

merkantilistlik tehing ega staadionisaavutis. Oleks absurdne püüda eritella kõiki pimekambreid ja keerdkäike inimhinges, sest see jääb igavesti-uudseks, igavesti-eksijaks ning reegleile allumatuks. Ent siiski avaneb meil võimalusi, eeskätt just kirjan-duse kaudu, tungida lähemale sellele terra incognitale, tabada aegjärgule ning rahvu-sele iseloomulikke avaldusi, vihjeid meid endid põletavaist küsimusist. Ning kün-nisel, kus hakkame taipama elava ühte-kuuluvust ja näilikult vastupidise rõngas-likkust, kaotavad okka meie isiklikud eba-õnnestumised. Mida rohkem suudame kaasa tunda kõigele inimlikule, mida süga-vamas kaares paindub meie hing, seda intensiivsemalt elame. Ning elutunde jõu-lisus esmajoones tingibki kõik õnnevõi-malused.

Betti Alver.

Betti Alver.

Uue ärkamise eel.

Erni Hiir.

Ajas ja elus on nii palju murdunud ning muu-tund. Paari viimase aastakümne sündmustik on olnud niivõrd kiire ja erilaadne, et paistab, nagu ei oleks selle tõelust suutnud olemus-likult haarda ja tähistada kaasaegne kirjan-dus. Ent sündmuste tormilise hoo taltudes ja murranguile järgneva uue elu rajamisel raskuste esile ilmudes hakatakse pühendama järjest suurenevat huvi, ootust ja nõudeid kirjandusele. Osutub tähenduslikuks, et kir-jandusnädalaid peetakse meil varakevadeil. Eks meie kirjanduse praegune arengki viibi uue ajastiku eelkevade järgus. Oleme võind märgata puhuti teed otsisklevate mõtete paise, uut aimlevate tunnete puhanguid, ent avarail vaateväljul lameskleb veel üksindust sisendav lumi. Kas ei ole praeguste kirjan-dusnädalate suurim mõte selles, et siin elust endast hoovavate südamlük-soojade vastu-puhangutega kaasa aidata uuele ärkamisele, mille tulemuseks oleks elu ja kirjanduse lähedase ühtekuuluvuse rõõmumeelsest taju-musest tingit elu- ja tulevikku jaatava loo-mingu kõik-küllane tõus! Erni Hiir.

EESTI ÜHISTEGELISE LIIDU kirjastusel on ilmunud ja

Liidu kesklaos Tallinnas ning haruladudes Tartus, Valgas, Petseris, Viljandis ja Kuresaares saadaval ühistegeliste asutuste arvepidamise raamatud, vormularid, põhikirjad jne.

Ühistegelise kirjanduse alalt on E.Ü.L. kirjastusel ilmunud järgmised raamatud ja brošüürid:

Eeskuju-maalt. *K. Reinmann.* Lühike ülevaade Taani põllumajandusest, ühistegevusest ja rahva-ülikoolidest, 55 pildiga. Hind 50 s.

Ühistegevus Eestis 1902 — 1927. Koguteos. Eesti ühistegevuse arenemine 1902 — 1927. aastani, 136 pildiga. Hind 2,50 kr.

Raamatu- ja arvepidamise käsiraamat tarvitajate- ja majandusühisuste tegelastele. *J. Kukk.* Hind 4 kr.

Kindlustus-käsiraamat. *R. Karras.* Hind 2.25 kr.

Masinatarnvitajate ühisused (käsiraam.). Op. agr. *B. Martin.* Masinatarnvitajate-ühingute korraldus ja arvepidamine. Hind 2 kr.

Eesti ühistegevuse album. Toimetanud *J. Möttus.* Eesti ühistegevuse 25 aasta juubeli album, karikatuuride ja piltidega. Hind 50 s.

Juhtnõore ühiskaupluste tegelastele. Ainetel *A. Maurer.* Hind 15 s.

Eesti ühistegevuse vaimlise keskkoha arenemiskäik. *K. Reinmann.* Hind 30 s.

Ühistegevusseadus. 3. trükk. Hind 25 s.

Juhatuskirjad piimaühingutele. 3. trükk. Sisuks: piimaühingute korraldamise põhimõtted, piimatoojate, piimakoja juhatus ja revisjonikom. kodukord, peakoosoleku kord ja meieri lepingu kava. Hind 25 s.

Eesti ühistegeliste asutiste äriseisud 1. I. 1926. a. Andmed kuldbilansside järele. Hind 25 s.

Statistika korralduse üldjooned ühistegelistes asutustes. *G. Pullerits.* Hind 25 s.

Õpetaja Annuk ja tema noored ühistegelased. *A. Tammann.* Hind 15 s.

Armastus ja ühistegevus. *A. Tammanni* tõlge. Lustmäng ühes vaatuses 5 tegelasega. Hind koos mänguloaga 2.50 kr. komplekt.

Meieri tütar. *J. F. Raivio* ainetel *A. Tammanni.* Lustmäng ühes vaatuses 8 tegelasega. Hind koos mänguloaga 4 kr. komplekt.

Kuidas korraldada ühistegelisel selgitustööd. *K. Reinmann.* Hind 10 s.

Miljami Maidu rahakuhjad. Hea nõuande vanematele ja lastele. Hind 3 kr. sada.

Tabelid % % väljaarvamiseks % nummerruste järgi. *A. Veikmann.* Hind Kr. 2.— ja 2.50.

Peale selle Liidu Ia os müügil:

Ühistegevus. *A. Tammann.* I ja II jagu. Hind Kr. 2.50.

Uus ärijuht. *A. Tammann.* Hind 3 senti.

Tabelid % % väljaarvamiseks. *A. Veikmann.* Hind köidetult Kr. 2.—

Veksliseadus. *J. Tassa.* Hind 2 krooni.

Tempelmaksuseadus. *V. Roslavlev ja R. Grünthal.* Hind 5 kr.

Liidu kirjastuse harulaod on:

1. *Tartus:* Võru t. 22, instr. *A. Mälbergi* juures. Tel. 8-19.
2. *Valgas:* Kesk t. 23, Valga Ühispannas. Tel. 130
3. *Petseris:* Petserimaa Ühistegevuse Edendam, Seltsis, Petseri maavalitsus.
4. *Viljandis:* E. T. K. harukontoris, Tallinna t. 4. Tel. 75.
5. *Kuresaares:* Kohtu t. 1. E. T. K. Kuresaare harukontoris. Tel. 57.

Eesti Ühistegelise Liidu

trükikoda

(„Eesti Ühistrükikoda“)

valmistab igasugu trükiteid kõrges headuses, kiiresti ja odava hinnaga. Eri ala: arvepidamise raamatud, vormularid, transferdid, čekid, hoiutähed jne.

Ühingud, laske oma trükiteid valmistada **E. Ü. L.** trükikojas, kus olete ise osanikud, olles **E. Ü. L.** liikmeks. Sõnades laste trükiteid käsikirju lõpukujul redigeerida **E. Ü. L.** bürool, palutakse tellimistele juure lisada sellekohane märkus.

E. Ü. L. trükikoja (Eesti Ühistrükikoja) aadress:

Tallinn, Lai t. 39/41

Telefon: Tallinn, Eteka 32.

Riigi trükikoja

*kirjastusel on ilmunud ja saadaval parimates
raamatukauplustes järgmised raamatud:*

Haridustegelase käsiraamat
Kr. 2.—.

Seadused ja määrused hariduse
alal
Kr. 3.50.

Tempelmaksu seadus
Kr. 1.50.

Tsekiseadus
Kr. 1.50.

Ehitustööde tehnilised tingimused
ja nõuded
Kr. 1.25.

Eesti-Rootsi album
Kr. 8.—.

Eesti aadress-raamat 1929/30
Kr. 6.50.

Mõõtude käsiraamat
Kr. 0.50.

Pealaos:

Album

Eesti Vabariigi loomispäevilt
Kr. 10.—.

Kriminaalseadustik
Kr. 10.—.

Miks loeme ja ostame raamatuid?

Raamatuid on kaht liiki, tähendab keegi inglane: ühed on tunniks, teised kogu eluks. Mõlemas liigis võib olla häid kui ka halbu raamatuid.

Kui jätta kõrvale puht-ajaviitekirjandus, siis peab iga raamatu lugemine end tasuma sellega, et ta teeb meie elu (suuremal või vähemal määral) intensiivsemaks, sisurikkamaks, tihedamaks, elavamaks. Mitte „aega surnuks lüüa“, vaid surnud aega võimalikult väärtusliku eluga täita, selleks peab kaasa aitama iga tõeline raamat.

Joh. Silvet.

Raamat laiendab meie silmaringi, rikastades meie teadmisi. Küll ei tohi ülehinnata teadmiste väärtust, mida võime ammutada raamatuist. Ainult raamatuid neelates ei saa koguda tõelist tarkust, nagu ei suudaks asendada reisimist mingireisikirjade lugemine. Juba selleks, et õieti mõista loetavat raamatut, peab vahenditult tundma ka tõelist elu. Aga kahtlemata arendab lugemine ka meie oma vaatlus- ja tähelepanuvõimeid, täiendades meie oma kogemusi teiste, enamasti meist suuremate vaimude rikaste kogemustega.

Kuigi kirjandusliku teose otseseks ülesandeks ei tohi olla peale sundida mingit moraali, ei või siiski jääda kogu meie ellusuhetumise süvendamine mõjuta ka meie tunde- ja tahteilma peale, s. o. väärtusliku kirjanduse lugemine aitab meid vabaneda oma enese „mina“ kitsastest piiridest ja arendab meie kõlblist isikut.

Raamatut peab oskama lugeda. See ei ole sugugi nii kerge kunst kui ehk tavaliselt arvatakse. Raamat, mis tõeliselt väärib lugemist, ei või anda kõiki oma väärtusi juba esimesel pealiskaudsel läbisilmitemisel. Brandes väidab, et ta olevat lugenud tähtsamaid raamatuid vähemalt kümme, tihti aga palju rohkem kordi. Loomulik, et säärane raamat peaks olema meile alati kättesaadavaks sõbraks, ja oleks võimatu leppida määratud eksemplariga, mille saame laenu-raamatukogust mõneks päevaks. Kui hoopis teise tundega võtad kätte raamatu, mida võid nimetada omaks ja mis kannatlikult ootab, kuna sul jälle tärkab tarvidus ta järele.

Sama tähtis, õieti tähtsam, kui omada ringkond väärilisi sõpru, on koguda oma riulitele järjest kasvav rida valitud raamatuid. Ollakse uhke, kui võidakse nimetada oma sõprade hulgaskedagiselle maailma suurtest või vägevatest, aga miks ei loeta veelgi suuremaks uhkuseks olla tõeliselt lähedas vaimlises ühenduses suurimate vaimukangelastega, kelle teostesse on suletud parim osa nende isikust? Tõsi küll, omada raamatu-riulitel ka kõige rikkalikum kogu parimaid kirjanikke ei tähenda veel iseendast sugugi mingit viljakat tutvust nende vaimuga. Siiski peaks see olema ihaldusväärsemaks asjaks kui sõlmida võimalikult palju tutvusi isikutega, kes meist tihti vähimatki ei hooli või kes kuuluvad nende hulka, kellest Goethe ütles: „Kui nad oleksid raamatud, ma küll ei loeks neid.“

Nagu me võime pealiskaudselt kokku puutada elus tuhandete inimestega, sealjuures aga omada valitud ringkonna lähemaid sõpru, nii tarvitame küll laenu-raamatukogu, kuid meil peab olema tung võimalikult mitmekülgsest täiendada oma isiklikku raamatukogu. Selle numbrite arv on küll paratamatult piiratud meie rahakoti kandejõust, selle koosseis aga on suurel määral meie eneste vaimlise palge peegeldus.

Joh. Silvet.

Miks ei loeta ega osteta kirjandust tarvilisel määral?

Kes loevad ja ostavad raamatuid?

Georg Naelapea.

Vastates esimesele küsimusele arvan, et süüdlased on:

1. **Kirjanik**, kui ta üldse ei arvesta ümbrusega ega lugejaskonna maitsega ja arenguga; kui ta pakub lugejaskonnale tundmatuid ja arusaamatuid väljendusviise, kirjutab sensatsiooni taotlevas keeles ja vormis.

2. **Ajakirjandus**, kes pühendab tähelepanu peamiselt mõnele üksikule juhule, nagu Tammsaarele ja „Looduse“ laureaatidele, teiste teostest tavaliselt libisedes üle peaaegu 5-realiste märkmetega, millist nurinat avaldati ka l. a. 27. okt. Kirjanikkude Liidu koosolekul (kuna välismaa operettidele antakse ruumi joonealuste ulatuses!). Muide, nende ridade kirjutajal oli juhus näha ühes toimetuses käsikirja, mis oli seal seisnud avamata ümbrikus 2 aastat, nähtavasti sellepärast, et ümbrikul oli märkus „Arvustus“.

3. **Levitaja**, kel sageli puudub vastav haridus ja maitse ja kel ärvaim vähe arenenud. Tean juhtu, kus ärimees — peremees kaugel — ei soovitanud ostjale oma kirjastuse hea d raamatut, ehkki sama toote kohta oli ilmunud väga kiitvaid arvustusi.

Lugeja, kes ei näi usaldavat kodumaa kaupa ning kes ostab saksa ajalehe-romaanid ja kallihinnalisi välismaa ajakirju, eesti autoreid ja väljaandeid eelarvamuse (ja hea toonil?) tõttu ignoreerides.

Põhjusi, miks meil kirjandust ei loeta ega osteta tarvilisel määral, võiks veel palju loetella, suurimaks paheks aga ses suhtes jääb — äri ja kirjaniku kontakti puudus lugejaga.

Viimasel Kirjanikkude Liidu koosolekul soovitati korraldada uus kirjandusnädal. Tervitavat, et see nüüd teoks saamas. Raamat jääb seni tundmatuks, kuni pole publiku tähelepanu juhitud tema olemasolule.

Kui anglo-saksi maailm riik hindab esirinnas poliitika- ja äritegelasi, siis seal s e l t s k o n d i s e hoolitseb kaunitest kunstide toetamise eest, püstitades riikliku abita hariduskodasid, kunstitempleid jne. oma vaimusuurtele. Millal jõuame meie selleni? —

Kes loevad ja ostavad meil kirjandust?

1. **Noorsugu** esijooned — need, kes sportimise kõrval veel aega võtavad eneseharimiseks. Kuid lugeval noorsool puudub selleks raha, et osta kirjandust, mispärast ta kasutab raamatukogusid. Nii ei tule noorsugu ostjatena suurel määral arvesse.

Keskealised on liialt koormatud kas igapäevase leiva küsimuse murega või ärioperatsioonidega.

2. **Vanemad inimesed**, kes elust enam otseteed osa ei võta. Kuid neile, kes võrsunud romantismi ajajärgust, on praegusaja kirjandus seks liiga kaine, hoolimatu ja moodne, et nad teda hindama küüniksid.

Tartus, 12. veebr. 1930

Georg Naelapea

Marus lipendav raamatuleht.

Jakob Mändmets.

Vestlus kaldus meil dr. Riedeli artiklile, mis ilmus äsja ajakirjas „Teenäitaja Noorusele“. Oma kirjutises otsis auväärt õpetlane enesetapmise põhjusi ja püüdis leida abinõusid selle ühiselulise pahe kõrvaldamiseks.

„Enesetapmine on nähtus, mis seisab tihedas ühenduses majandusliku elu raskustega. Kõrvaldatakse need, harvenevad enesetapmised iseenesest“.

„See on õige,“ kinnitas üks meie seltsilistest õpetlase ütlust. „Alles paari päeva eest lugesime ajalehest kontorist Arnoldi enesetapmisest. Lõpuks oli öeldud: Mehe vabasarma põhjuseks on igatahes majanduslikud raskused.“

„Täiesti absurdne on meie ühe osa vaimulikkude arvamine,“ tähendas kaubamaja „Viikberg ja pojad“ omanik. „Nad tahavad enesetapjaid hoida tagasi oma ülikurvalt teolt ähvardades neid mitte kiriklikult matta. Niisugune ähvardus ei anna mingisuguseid soovitavaid tagajärgi.“

„Võib-olla ehk siiski.“

„Mitte vähematki. Enesetapmine pole ju mingisugune minek lõbukäigule, kus inimesel võimalik mõelda tagajärgedele.“

Mina usun et inimene, kes paneb käe oma elu külge, on igatahes surutud säärasesse kitsikusse, et tal pole mahti millegi muu peale mõelda kui abi otsimise peale, mis talle tooks enesetapmine. Mina oma poolt olen läbi elanud niisugused päevad ja tean seda. Ka seda tean, et inimest sel puhul võib päästa tubli abi, ükskõik missugusel kujul. Inimene on siis nõder, ainult suudab ta toetuda tugeva käevarre najale ja pärastpoole koguda uut jõudu edasisammumiseks.“

Meid huvitas hr. Viikbergi mõtteavaldus ja palusime teda sellest meile kõnelda. Tal polnud midagi selle vastu.

„Sellest on aastat parkümmend tagasi,“ algas ta, „kui ma sattusin seisukorda, millest ma ei näinud enam mingit väljapääsu. Palun teid minult mitte nõuda selle kirjeldamist, sest see kisuks lahti mitmed vanad haavad, mis teeksid mulle veel nüüdki valu.“

See oli sügisel, mäletan — 23 okt. pärast lõunat, kui lahkusin kodust otsusega sinna mitte enam tagasi pöörduda. Ärge arvake, et olin teinud selle otsuse kerge südamega. Oh ei. Olin üle elanud rohkesti unetuud öid, olin põlenud ahastuse tules, olin katunud kinni haarata elust, aga ma ei tunnud enam endal jalgealust, millele oleksin võinud toetuda. Kõigest otsimisest hoolimata ei leidnud ma mingit teed väljapääsuks ja lõppeks jõudsin otsusele: ou kõige parem, kui mind enam ei ole.

Nagu ütlesin — lahkusin kodust 23. okt. pärast lõunat. Oli marune päev. Aga imeelik — minu südames oli maru juba annud järele. Nägin enesetapmises ainult pääsu ja see nagu oleks tekitanud imelikku rahulolu. Ainult kindel ma polnud veel selles, missugusel viisil teha enesele ots.

Jõudsin Kadriorgu. Istusin pingile. Olin tuim, midagi ei tahtnud näha, ei mõelnud midagi — ainult meeles mõlkus see, et olen peagi väljaspool kõigest sellest, mis mind on siamaale rõhunud. Ma pääsen.

Halval ilmal ei olnud peaaegu ühtki inimest liikumas puie all. Tuul kohises puie ladvus ja kiskus maha kolletanud lehti. Iilid tantsitasid külmetanud maal koltunud lehti ja muud prügi.

Istusin — ootasin, kuni läheb pimedaks. Imelik — kustki kaugelt vilkus nagu kustuv leegikene tahe veel elada. Aga see leek oli hoopis nõrk, ta valgus ulatus vaevalt-vaevalt mu kätte.

Seal nägin, kuidas tuules lipendas määr-
dunud paberileht. Vahest tõstis iil ta
üles, kandis edasi mõne sammu ja viskas
uuesti jälle maha. Äkitselt paiskas iil ta
otse minu jalge ette. Ma panin oma kepi
paberilehele. Seda tegin mitte midagi
mõeldes. Nägin — see oli määrdu-
nud katkine leht, kantud vist kustki prügi-
hunnikust.

Uskuge, ka surma oodates hakkab ini-
mesel igav. Kummardusin ja võtsin üles
määrdu-
nud lehe. Ta oli kortsus. Tegin
ta põlvel sirgeks. Oli veel valge, nii et
nägin lugeda. Eelmine pool lehel oli ära
kärisenud, niisama ka alumine äär pooleldi.
Ainult parempoolne ülemine äär oli terve
ja loetav. Ja sealt ma lugesin:

*Sest küll mäed liiguvad ära ja mäe-
künkad kõiguvad; aga minu heldus ei
pea mitte sinust liikuma, ega mu rahu-
seadus kõikumata, ütleb Jehova, su
halastaja.*

*Oh sa vilets, kes sa kangest tuulest
vintsutatud; sa trööstimata! Vaata,
mina tahan su kivid ilusasti seada
ja sahviri kivi su aluseks panna. Ja
tahan su aknad teha kristallist; ja su
väravad kallist hiilgavast kividest ja
kõik su rajad — — —*

Enam ei olnud lugeda võimalik.

Ma lugesin uuesti neid sõnu — luge-
sin veel kord. Minus sündis midagi, mida
ma ei oska avaldada sõnadega. Tundus,
nagu oleks mingisugune tugev võim asu-
nud mu kõrvale, kes mind välja kisub
raskustest, millesse olin langenud. Tun-
dus, nagu oleks äkitselt mu närtsima löö-
nud südamesse voolanud rohkesti värsket
verd, mis mulle andis uut jõudu. Mu
silm ulatus läbi udust, mis siinamaale oli
niivõrd tihedalt mu vaate ees, et sellest
läbi ei näinud sammugi. Veel lugesin ja
mulle nagu oleks kisendatud kõrvu: „Sest
küll mäed liiguvad ära ja mäekünkad kõi-
guvad, aga minu heldus ei pea mitte sinust
liikuma...“

Nii siis — ei olegi niisugust seisukorda,
millest inimene ei pääse välja ja — ka
mina pääsen.

See oli rõõmuhiit, mis tuli mu rinnust.
See pimedus, mis mind oli mässinud enese-
selle päevade kaupa, haihtus ja ma leidsin,
et ma kaugelki polnud veel kõiki katseid
teinud väljapääsmiseks oma raskest sei-
sukorrast. Minust nagu oleks kinni ha-
ranud võimas käsi, toetades mind ja kis-
kudes välja kustki sügavusest, millesse
olin langenud. Mu silmad läksid lahti,
nägin oma ümber kõrgeid kõikuvaid puid,
kuulsin puude kohinat, kuulsin hääli, mis
kostasid linnast — olin muudetud inime-
seks, nagu ennegi, kes istus Kadrioru kau-
nis looduses pingil ja puhkas meeldival-
t, rahul olles väsimusest. Seletamatu õnne-
tunne täitis rinda, sest sain aru, et suut-
sin taganeda kuristiku äärest, millesse mind
kisti siinamaale vääramatu jõuga.

Hoidsin oma käes määrdu-
nud, katki-
kärjastatud raamatulehte, surusin teda
südame vastu ja mu huuled sosistasid:
„Sest küll mäed liiguvad ära ja mäekün-
kad kõiguvad, aga minu heldus ei pea
mitte sinust liikuma ja mu rahuseadus
kõikumata...“

Tulin koju. Mu samm oli kerge ja kin-
del ja ma nägin kõik, mis mu ümber sündis.
Nägin vastutulejaid noori inimesi, kes ise-
keskis naersid, nägin uulitsa ääres maja-
seina vastu toetajat kerjust, kes sirutas
oma käe möödaminejale. Võtsin taskust
oma viimse rahakopika ja viskasin ta
mütsi.

Kogu maailm oli mu ees jälle endine.

Mis on mul veel öeda? Pärast selgus, et
suutsin enese päästa oma raskest seis-
ukorrast ja — nagu teilegi teada — oleks
ometi patt, kui tõstaksin nurinat oma päras-
tise elu üle.

Tähendan veel: enesetapja on suuri-
mas hädaohus. Kui talle ruttaks appi
õigel silmapilgul toetaja käsi, võiks see
teda päästa.

Mind päästis sel puhul marus lipendav
määrdu-
nud raamatuleht.“

J. Mändmets.

Uued näidendid

E. Haridusliidu kirjastusel ilmusid trükist:

Ebajumal — J. Mändmetsa näidend 3. vaatuses.

Õnne põrgu — A. Karheidingi satüüriline komöödia 3. vaatuses

Maakuld — M. Aitsami näidend 4. vaatuses.

Ilmub lähemal ajal:

Lauluisa ja kirjaneitsi — A. Adsoni näidend 3. vaatuses.

Moodne Kain — August Mälki draama 4. vaatuses.

Mängimiseks tarvilikud komplektid saadaval E. Haridusliidus, Tallinnas S. Roosikranli 12.

KOOLITARVETE ja KIRJASTUSÜHING

„TÖÖKOOL“

TALLINNAS RATASKAEVU T. 22

Koolide, haridusseltside ja teiste hariduslike organisatsioonide varustamine õppevahenditega.

Suurem tagavara projektsioonlaternaid, projektsioonlaterna lampe, lambisukki, diapositiive (valguspilte).

Valguspiltide valmistamine tellimiste peale, atsetüleenvalgustuse sisseseaded, ekraanid, kantavad linooltahvolid.

Tellimiste vastuvõtmine kõigi välismaa ajakirjade, raamatute ja nootide peale. (Ühendus kõigi suuremate Saksa, Prantsuse, Inglise ja SSSR äridega.)

Raamatukogude täiendamine raamatutega.

Järelepärimistega pöörduda: Tallinna,
Rataskaevu 22, „TÖÖKOOL“, telefon 32-14.

Põllumajandusline Keskühisus

„ESTONIA“

Tallinnas, Jaani t. 6. Telegrammide aadr.: „Zentrestonia“

Kõnetraadid: kassa — 8-55, kauba-osakond — 20-90,
või-osakond — 33-65, informatsioon — 21-42

Suurim piimaühingute kesk-
organisatsioon Eestis

Omakapitalid 778.600.— krooni

Läbimüük 1929. a. 25.000.000.— krooni

Liikmeid-piimaühinguid — 223

*Kõik elujõulised piimaühingud on „Estonia“ liikmeks ja saavad oma või „Estonia“ kaudu müügile * „Estonia“ kätte on koon-
dunud kuni 60% kogu meie või väljaveost * Tõeline karjamajanduse ja piimaühingute huvide kaitsja võib olla ainult oma keskuhisus*

Piimasaaduste välisturule toimetamine sündigu
erandiult P. K. „Estonia“ kaudu

Suurim raamatute, paberikaupade ja kirjutustarvete ladu Eestis.

K-Ü „Rahvaülikooli“

raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplused Tallinnas

Harju tän. 48, omas majas, telefon 24-49, ja

Jaani tän. 6, Krediid Panga majas, tel. 6-66,

soovitavad oma rikkalikust tagavarast

raamatukogudele

eesti kirjandust kõige suuremas valikus, raamatukogude rakendusmaterjali jne.;

koolidele maal ja linnas

raamatuid igalt alalt, koolitarbeid, kooli-kantselseide eriraamatuid jne.;

riigi-, linna-, seltskonna- ja erasutustele

igasuguseid kontoritarbeid, paberikaupu, kirjutusmaterjale, kontoriraamatuid jne.;

üksiktarvitajatele ja jällemüüjatele

igasuguseid paberikaupu, kirjutustarbeid, kirjandust jne.

Hinnad alati mõõdukad. Teenimine kiire, vastutulelik ja ausameelne. Nõuandmine ilma ostukohustuseta kõigis paberikaupadesse, kirjutustarvetesse ja raamatutesse puutuvais küsimisis.

„Vaba Maa“

jagab rahva mured ja rõõmud. „Vaba Maa“ on leht neile, kes tahavad iga päev jälgida kodu maa ja kogu maailma sündmusi. Tuhat oma kirjasatjat. Päevauudiste poolest kõige rikkalikum ja värskem leht. Juhtkirjad asjatundjate sulest. Gori pilkepildid, alati põnev romaan. Iga päev pildid päevasündmusist. Maksuta kaasandeks nädalleht „Esmaspäev“. Tellimishind: kolmeks kuuks 3 kr. 70 s., üheks kuuks 1 kr. 50 s.

„Rahvaleht“

on ajaleht, mida nõuab tänapäeva lugeja. Ilmudes kolm korda nädalas pakub ta rohkem kui päevalehed nädala jooksul, sest tema sisu on kokkuvõtlik. Oma kaasakiskuva sisuga on „Rahvaleht“ võitnud lugeja usalduse. Selles peitubki tema suure edu saladus. Tellijatel lehes kuulutamise maksuta. Tellimishind: kolmeks kuuks 2 kr., üheks kuuks 75 senti.

„Esmaspäev“

on omapäraseim nädalleht Eestis. Ta toob igähele koju teaduslikku lugemist selgel ja arusaadaval kujul. Huvitavad kirjatükid Eesti elu olevikust, minevikust ja tulevikust. Rikkalik naljanurk, igas numbris hulk pilte, ajude gümnaстика ja male. Köitvad lühikesed jutud. Tellijad on surma puhul kindlustatud. Tellimishind: kuueks kuuks 1 kr. 50 s., kolmeks kuuks 75 s.

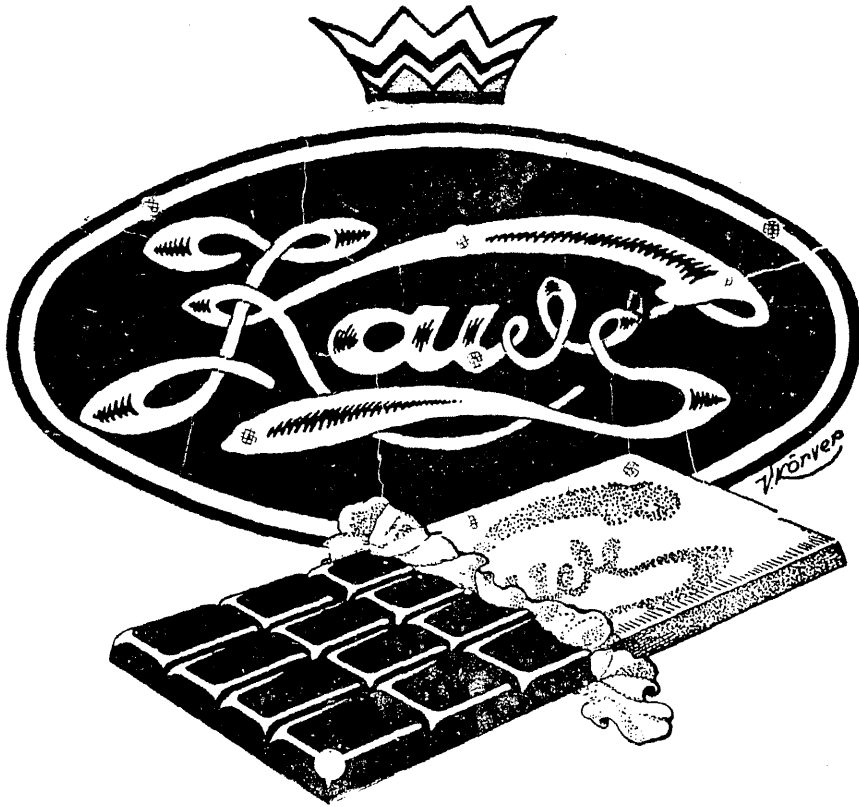
Tellida saab neid lehti igast postiasutusest. Üksiknumbrit müük üle riigi.

Kõige kasulikumad lehed kuulutajatele.

Nende lehtede kaudu pääseb kuulutus igasse perekonda.

Aadress: **Pikk tän. 54-58, Tallinn.**

NÕUDKE igalpool

K A V E s a a d u s i !

Rahvalik põllumajanduse ajakiri

„UUS TALU“

on põllumehe parim abiline ja nõuandja.

„Uus Talu“ karjamajandusliku lisana ilmub „Loomakasvataja“.

Aastaraamatuna ilmub erilisa „Niit ja Karjamaa“, mis käsitleb meie põllumajanduse kõige enam mahajäänud ala — heina- ja karjamaa korraldamist.

„Uus Talu“ ja ta lisad maksavad 1930. aasta peale:

„UUS TALU“ maksab aastas			1,20	kr.
„LOOMAKASVATAJA“ eraldi tellides	0,75	kr., „Uus Talu“ lugejatele	0,60	„
„NIIT ja KARJAMAA“	„	„	0,40	„

Kõik kolm kokku 2,20 kr.

„Uus Talu“ ja lisasid saab tellida: postkontoritelt, postiagentuuridelt, tellimiste vastuvõtjatelt (piimaühingud, ühiskauplused, ühispangad, põllumajanduse nõuandjad, kontrollassistendid, haridustegelased, postitalud j. t.), talitusest otsekohe, saates raha rahakaardiga või kinnises kirjas tarviliku summa eest postmarke.

Nõudke proovinumbreid ja tellimiskviitungeid tellimiste vastuvõtmiseks!

Toimetus ja talitus: Tallinn Lai tän. nr. 39.

Kirjanduslikkude teoste ettekandest.

Mida lugeda ja kuidas lugeda?

Ilmar Reiman.

Kõne kirjanduslikul teemil võib tihtigi sisaldada katkeid kõneall olevaist teoseist ja isegi tervikuid (luuletised). Üksikud pildid, katked mahlastavad kõnet või referaati, annavad talle jume ja värskust.

Samuti kantakse ette kirjanduslikel õhtuil palasid iseseisvalt, täites sellega eeskava kunstilis-kirjanduslikku osa. Kirjandusnädalal seisavad paljud tegelased, eriti maal, külas, küsimuse ees, mida valida kirjanduslikul õhtul ettelugemiseks, millega täita eeskava pärast kõnesid?

Siin on kaks mõõdupuud: kirjanduslik ja teatraalne. Ettekantav pala peab täitma mõlemaid nõudeid, eriti aga viimast. Kirjanduslikult erakordse väärtusega pala on võib-olla täiesti kõlbmatu ettekandeks. Lisaks tuleb arvestada veel kuulajate vaimlist tasemit. Igatahes on see inimeste piinamine, kui külas kirjanduslikul õhtul loetakse ette katkeid Fr. Tuglase „Poeedist ja idiodist“ või luuletisi Ridala „Kaugetest randadest“. Ja on palju meil sellist kirjandust, mis pole ettekantav.

Oleks õnnetu mõte ühel kirjanduslikul õhtul teoste ettekandmisega ülevaadet anda teatavast ajajärgust või aastatoodangustki. Selline eeskava valguks laiali, väsitaks ja viiks publiku kardetava tülpimuseni. Kõnes võib anda ülevaate, kuid hiljem ettekantavad palad ei tohi painduda kõne raamidesse. See eeskava osa peab värskendama ja naudingut pakkuma.

Mida siis lugeda? Näiteks luuletusist? Mis oleks sünnis lugeda näiteks Marie Underist? Selge ja lihtne peab olema see ning on vaja, et tasisaldab teatraalseid sugemeid, mis lubavad lavalist esinemist. Selles mõttes on sageli pöördutud pateetiliste asjade poole. Kuid see on ettekandjast. Mannetu paaos võib kuulajale samuti saada painavaks.

Underi puhul löövad kindlasti laval läbi tema ballaadid, mis on vormilt terasselged, lihtsad ja jõulised. Lisaks teeb neid kõitvaks veel sündmustik, mis rajatud pinevusele.

On iseloomulik, et näiteks väga rohkesti kantakse ette August Alle „Eesti pastoraali“. Ja ikka meeldib publikule, kuigi on paljudel juba peas. See on taas lihtsus, selgus ja südamlikkus, mis hoovab sest luuletisest, millele liitub küla miljöo ja tuttav maaõhkkond.

Samuti on hästi läbi lõõnud Jaan Lõo „Seatapp“ — neilsamul põhjusil. Mõlemas on ka teatralset elementi, mida saab kasutada lugeja.

Kuid ei või jällegi äärmustesse minna teatralisuse otsimisel. Nii võib mõnele tõsi-seks õnnetuseks saada „Pöörase laul“. See asetab lugejale liiaks suured nõuded, nõuab juba andekat näitlejat, kes võib anda edasi hullumeelse elamusi.

Samuti ei tohi otsida pateetilist retoorikat. Näiteks olgu nimetatud Tuglase „Meri“, mille lugemine maa-lavadel otse haiguseks. Kuid see on lõppude lõpuks tüütav ilukõne, ning ettekanne võib huvi pakkuda ainult lugejale endale.

Tuleb kahetseda, et meil puudub tüse ja väärtuslik krestomaatia, mis sisaldaks palasid ilulugemiseks. E. Kevendi väljaanne on igatahes ebakriitiline teos sel alal. Materjali otsimisel võiks siiski juhtida tähelepanu mõnele kogule. Nii näiteks K. E. Söödi ja G. Suitsu poolt koostatud „Eesti luule“, 1910. a. ilmunud, mille trükk aga ammugi müügilt kadunud. Võib leida ainult raamatukogudest. Kuid veel edukamalt võib tarvi-

tada Gustav Suitsu poolt koostatud „Eesti nüüdislühirikat“, mis ilmus alles hiljuti.

Kuid need on luuletised. Hoopis raske on seisukord proosa suhtes. Üksikute palade väljavalimiseks peab olema kasutada terve raamatukogu. Ja ometi on häid asju meie proosas, mis hästi sobivad ettekandmiseks kirjanduslikel õhtuil.

Sihte on rajanud sel alal mõned näitlejad, eesotsas Hilda Gleser ja Hugo Laur ning veel ka Erna Villmer ja Ants Lauter. Nende repertuaari kuulub palju materjali uuestast kirjandusest, mida võiks kasutada kirjandusõhtu korraldaja maal. Kuid ei ole ju kõigil võimalik ses suhtes nimetatud näitlejatega ühendusse astuda. Selletõttu seistakse suurte raskuste ees ja kirjandusliku õhtu eeskava koostamine muutub rängaks ülesandeks.

Kuid ma pean lõpuks kordama, et kui iseseisvalt tuleb valida, siis ei maksa orjalikult taga ajada kiidetud teoseid, vaid tuleb rõhku panna, et see, mis kantakse ette, oleks publikule seeditav, kõigiti lihtne ja selge ning sisaldaks niite ja sugemeid, mis lähedased publiku hingeelule. Ja ärgu külvatagu

inimesi üle õudusega ja kurbusega, vaid pakutagu enam huumorit. Huumori soojus sulatab tihti ka kõige tõrksamate inimeste südame ümbert jää ja õpetab neid kirjandust armastama.

Jääb küsimus: kuidas? Kuidas kanda ette üht ja teist teost? Kuid pole võimalik selle küsimuse valgustamine käesoleva kirjutise piirides.

Olgu tähendatud, et ka siin peab lõpuni jääma valitsema selgus, puhtus ja lihtsus. Maal ei ole arliste, deklamaatoreid, kuid küllalt vast inimesi, kes võivad puhtalt, lodusalt ja kõlavalt lugeda. Ja on parem, kui leidub mõni, kes kuuleb ka sõnade muusikat, aimab rütmi lainetamist ja suudab selle tõttu ettekannet hingestada.

Kuid põhimõtteks olgu alati mitte midagi valida juhuslikult, kaaluda niipalju kui võimalik. Mitte lugeda anda valitud palasid juhuslikult ükskõik kellele, vaid jällegi valida, kaaluda, proovida. Sel teel võib kirjanduslik õhtu saada jume, värvi, meeolu, mis meid rahuldab ja rikastab.

Ilmar Reiman.

Kõige loetavam leht maal on

„Kaja“

„Kaja“ peab igakülselt silmas põllumeeste huvisid ning võimaldab põllumehele päevatöö kõrval täieliku ülevaate kodu- ja välismaa sündmustest ja põllumehe huvitavatest küsimustest. „Kaja“ toob kõige täielikumaid teateid turuhindadest.

Kõik „Kaja“ lugejad saavad 1. jaanuarist 1930 täiesti hinnata 1 kord nädalaks nädallehe „Tallinna Posti“.

Rohelise lipu ümber koondudes ja „Kaja“ lugedes võidetakse eluraskused!

„Kaja“ tellimisi võetakse vastu igas post-konoris. Tellimise hind:
1 kuu peale 150 senti, 3 kuu peale 370 s.
6 „ „ 730 „ 1 aasta peale 1450 „

Täna- ja homse päeva eesti kirjanduse ülesanne.

J. Ruven.

Tunaeilne eesti kirjandus õhutas rahvuslikku iseteadvust, võitles inimeseks saamise õiguse ja „oma toa ja oma loa“ cest. See

oli siis eesti kirjanduse suurim ülesanne ja sangarlikkus.

Eilse päeva kirjandus lõhkus akna euroopasse, anastas lääne-euroopa võime, kultiveeris stiili ning selle peenendatud vormi ja stiiliga laulis Salomoni ülemlaule lihatsemisest, naise pesust ja ta punaseks krohvitud suust. See oli buduaari ja salongi sangarlikkus kirjanduses.

Tänapäeva kirjandus on eelnevate produkt. Kuid ta on raskemas seisukorras. Ta eitab Salomoni ülemlaulude sangarlikkust, kahtleb eneses ja otsib. Ta viitab vaid tõelikule sangarlikkusele, kuid ei ole seda mitte.

Homse päeva eesti kirjanduse sangarlikkus ei seisa Salomoni ülemlauludes, lihatsemises ja poleeritud sõnades. See aeg oli — ja on möödas.

Sangarlikkus algab sealt, kus algab töö, eluvõitlus ja eneseohverdus. See on täna — homse päeva eesti kirjanduse tee. Töö ja võitluse juurest tuleb homse päeva lugeja ja nõuab tapluses ja eluvõitluses karastatud hingele tuge. Sirutab käe ja otsib vennakätt.

Ulatada talle see vennakäsi ja ta vastu viia kõikemõistva vennaliku inimlikkuseni — see on tänase ja homse päeva eesti kirjanduse ülesanne.

J. Ruven.

Muinasjutt . . .

Mäletan aegu, mil olin põlvepikune poisikene, mil elu oli täis salapärasust, lummutisi, tonte, näkke ja — muinasjutte. . . Ei suutnud siis uskuda, et inimesed on ehitanud kõrgeid maju, veel ja maal iseliikuvaid hiiglasi, teinud linakiust riide ja, mis veel hullem — kirjutanud mõtetest raamatuid.

Mäletan, et hardumuses surusin lõua peopessa ja umbusklikult kuulatasin veidraid ja veetlevaid lugusid, mis loeti raamatuid. See oli äraseletamatu, uudne ja mõistmatu maailm mulle, millest neis räägiti; oli aga erutav, kaasatõmbav ja ilus — oli muinasjutt. . .

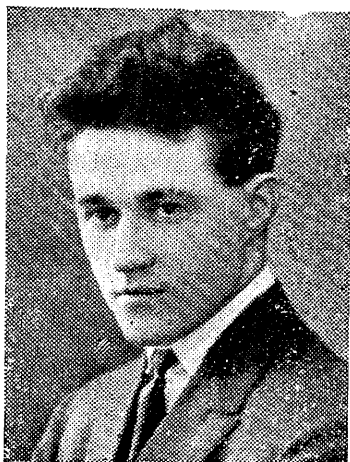
Ent saabusid teised ajad. Maailm avardus, mõtte-kanapoege hakkas toksima muna-

koorest mulku läbi. Asjad omandasid ümarama kuju ning poisikäed ehitasid ise juba lauaotsakesist linnupesa. Siis möödusid uued ajad, ajud asusid kerima udust mõttelõnga isikupärasesse kerra — ning lõpuks vast täisikka jõudnud poiss kirjutas ise raamatu, kirjutas teise, kolmanda. . .

Ja siis tulid inimesed, tulid needsamad, kes lapsepõlves vestnud muinaslugusid kaugetest aegadest, lugenud uimastavaid ja peadpööritavaid raamatuid — ja küsisid: —Kuidas sa ometi saad? Kust sa võtad, millest kirjutad?

— Muinasjutt! — naersin vastu, — maailm täis muinasjutte, võimatuid ja võimalikke, vastseid ja igivanu. Annan tagasi, mis omal ajal loovutasite mulle.

Kuid ei keegi uskunud seda. Hakkasid otsima, tuhnima — ja leidsid vale, leid-

R. Sirge.

sid, et olen tüssanud, olen jutustanud neile tänapäeva, tõde, olen seganud udusesse

muinashärma kargeid eluokkaid — ja vihasusid, ei andestanud.

Ei minagi neile. Süüvisin uutesse lugudesse, hakkasin mõistma ja hindama neid müüte, mida koob elu ise igapäev, mis on verised, julmad ja valusad — ent mis on ometi tõsised pärlid, mida saab ainult hinge ja elumahlaga panna paberile.

Sestsaadik läheme kumbki iseteed: üks otsib päikesepaistelise hurmavat müüti, teine vaevast ja viletsusest võrsunud tõeteri. Tammume ringi, riivame sageli üksteist — ent oleme meeletud üksteise mõistmiseks, olgugi et mõlemate eesmärgiks on üks ja seesama muinasjutt...

Ning ma ei andesta. Teame ja otsime, teame, et iga paberile pandud rida on tõde ja vale ühtaegu, nagu iga hingeline, on hurmav ja kohutav, alasti ja saladusse mässitud — nagu noorepõlve muinasjutt...

17. II. 30.

R. Sirge.

Hädavajaline.

Usud loodi paganatele, kunstid kultuurinimestele — kunst on kultuurinimese usutunnistus.

Iseseisev eluvaatus eeldab enesevaatlust. Iseseisev mõtlemine ja kriitiline enesehinnang, et avastada ja arendada enese mina kõige paremat ja õilsamat, saavutatakse väärtkirjanduse lugemise varal.

Hea kirjandus on hinge sulatisahi. Mõtted ja hing, mis suletud trükiridadesse, on looja kannatustes vabaks põlenud inimlike loomusundide udust. Vaimne vabalek tagab selguse, selgus eksimatuse ja eksimatus rahu, milleta pole mõeldav inimsust taotleval üksteisele lähenemine — sõprus kaugusest.

Kuid raamat, mida ei loeta, on varjusurnu. Kas elab rahvas, kui ta kirjandus pole muud kui suur surnuaid? Ei, ma ei usu, et see rahvas, kes matakse oma kultuuri varjusurmas, veel elaks. Ta ei elaks, kuigi ta oleks kuulus pillamises teistel aladel — priiskamine on kultuuri matustesööming.

Heade asjade eest peab võitlema, halbadele peab vastu võitlema. Kultuuril on oma varjuküljed, samuti kirjandusel. Võitlus sopakirjanduse vastu surveabinõudega

on ostunud reklaamiks sellele. Kultuuri peab kultuur kaitsma.

Kirjandusnädala üks ülesandeist oleks piiritõmbamine hea ja halva vahel. Tule-

Ernst Krusten.

muste saavutamine selle piiritõmbamisega on kõige raskem, kuid kõige raskem saagedasti ongi kõige hädavajalisem.

Ernst Krusten.

Kaubandus-Tööstus-Aktsiaselts

„Kreenbalt“

Järgm. kodumaa tekstiilvabrikute müügikeskkoht ja pealadu:

**Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A-S.
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O.-Ü.
Sindi Kalevivabriku Ühisus, end. Wöhrmann & Poeg
Eesti Niidi Vabriku Ühisus**

Kõikide ülalnimetatud vabrikute saaduste en-gros müük, nimelt:

Igasugused puuvillased riided, pleekimata, pleegitud, värvitud, trükitud, merseriseeritud, lõngad, puuvillane vatt j. n. e. j. n. e. Härrade ja daamide palitute, kostüümide, ülikondade, voodriiided, tekid, rätikud, villane vatt j. n. e. Kõik sordid õmblusniiti: valge, must, värviline. * Igasugused kunstiidi saadused.

**Tallinnas, Suur Karja 13. Telegrammide aadr.: „Kreenbalt“ Tallinn.
Postkast № 346. Telefonid: 2-41, 24-66, 31-58, 31-02.**

Kirjastuse o-ü. „TÄHT“

TRÜKIKODA

Väike Pärnu maantee 31. Telefon 19-23

**Võtab vastu tellimisi igasugu
trükitööde peale.**

LAOS:

tööliste palgaraamatud, palga arveraamatud, nimekirja-
raamatud, õnnetute juhtumite raamatud ja vormid.

Kirjanduse arvustusi.

Henrik Visnapuu. Puuslikud. Luuletised. Eesti Kirjanikkude Liidu kirjastus. 1929. a. Hind 3 kr. 93 lhk. — Neid luuletisi on nimetatud „masenduse luuleks“, milline definitsioon ei ole ka väär. Süнге, nukra põhitooniga luuletised, mis panevad lugejat mõtlema. Parimad on puhta tunde avaldised, meeolud, meloodilised palad.

Loodus- ja armastusluule juurest siirdutakse surmarasketesse meeoludesse. Jumaluse otsimine Visnapuu loomingus on „Puuslikes“ tõmmatud kokkuvõtteks. Erilise harduse ja helluvuse ta saavutab loodusluules, mis haripunkti jõuab leinaluuletistes.

Kunstiliselt väärtuslik saavutus, milles pole taoteldud tühja vormi, vaid intiimseid elamusi. Üksiku, rahutu hinge siseheitlused ja käärivad, rasked meeolud on ses kogus sõnastatud kaunisse, helisevasse vormi.

Ilmar Reiman.

Mait Metsanurk. Talupoja poeg. Näidend kolmes vaatuses. Noor-Eesti kirjastus Tartus. 103 lhk. — Matslikkuse küsimust käsitleb Metsanurk näidendis „Talupoja poeg“ põhjalikult. Ta naeruväärustab eestlase võõra kultuuri armastust ja austust peatege-

lase — praosti — kujus. Siin on autor puudutanud hella kohta meie rahva hingeelus. Üdini lõikava ironiaga on näidatud sellele matslikule kintsukaapamisele, lõmmitamisele, enda alahindamisele, mis veel valitseb rahva hulgas. Peategelases kehastub intelligentsi selgrootus.

Teos on mõtteküllane ja probleemiraske, kuid võib huvi pakkuda ainult lugejale. Mängimiseks aga ei kõlba põhjusel, et on tegevusvaene, liikumistes kinnine ja tardunud ning paneb näitleja kammitsasse filosoferiva sõnaballastiga.

Ilmar Reiman.

K. A. Hindrey. Kongosõit. „Looduse“ kirjastus. 144 lhk., hind 3 kr. 80 s. Oieti võiks selle raamatu nimi olla „Äpardunud Kongosõit“, sest Kongost on selles raamatus äärmiselt vähe, ainult riivatud on seda maad. Kongost kõnelevad autori kaasreisijad, ta ise aga ainult maandub Koungo territooriumil ja sõidab kohe jälle tagasi. Aga meeolukas on see raamat tõepoolest ja loetavamgi kui Hindrey „Elukroonika“, kuid lugejat peab hoiatama Hindrey raamatute viletsa ja vigase keele eeskujuks võtmise eest.

B. L. (Järgneb)

Uus poliitilist elu, kirjandust, teadust ja seltskonnaelu kajastav nädalaleht Eestis on

„NOOL“

„Nool“ on kõige rikkalikumalt piltidega varustatud ajaleht Eestis. Ta toob pilte kodumaa ja välismaa päevasündmustest, kunstist, kirevast elust.

„Noole“ kaastöölisteks on rida silmapaistvaid ajakirjanduses ja erialadel tegutsevaid jõude. Selleläbi on „Nool“ ajaleht, mis võib rahuldada nii nõudlikku lugejat kui ka pakkuda meeletahutust ajaviidet otsivale lugejale.

„Nool“ on uut tüüpi leht, milles iga lehekülge on kindlasti määratud teatud alale ja ootab oma lugejat: kodumaa päevapoleemika ja seltskonnaelu — politika — ringkäik välismaailma panoptikumis — reisirandus — teadus — kirjandus — kunst — teater — tehnika — raadio — sport — mood — male.

„Nooles“ hakkasid ilmuma 1. veebruarist alates == inglise keele kursused ==

mille abil võib vaevata kätte õppida selle ülitähtsa kultuurkeele iseseisvalt, ilma õpetaja abita.

„Nool“ ilmub igal laupäeval.

Tellimise hind: 1 kuu 50 s.; 3 kuud 1,35 kr.; 6 kuud 2,50 kr.; aastas 5 kr. Üksiknumber 10 s.

Toimetuse ja talituse aadress: **TARTU, Vallikraavi 4, telef. 4-80a.**

TRÜKIKODA **E**STOTRÜKK

TALLINNAS S. KARJA 8. TEL. 7-35

Kõige täielikum sisseade automaat-trükimasinade, ladumasinade, kirjade ja ilustuste pooldest võimaldab meil tellimisi täita kiirelt, maitsekalt ja minimaalsete hindadega.

TRIKOO-, PITSI- ja SUKAVABRIK

OSKAR KILGAS A/S

TALLINNAS, VOLTA T. 3

Vabrik valmistab kõrges headuses:

sukki, lastesukki, sokke,

pesu, supelkosfüüme, spordiülikondi, pesusakke, klöppelpitse ja broderiid.

Siid-, poolsiid- ja vil-laseid kleidi-, pesu- ja voodririideid. Crepede Cfine, Atlas, Taffet, Milanaise j.n.e.

Kummi-, tress-, rüüsh-, rips-, soutache-, saapa- ja muid paelu.

Oma auruvärvitöökojas saavutatakse puhtad ja moe nõuetele vastavad värvitoonid.

Kõik peenemaitseelised ja praktilised daamid kannavad ainult meie vabriku saadusi, mis saadaval suures valikus kõigis kodumaa ärides mõõdukate hindadega.

M. JÄNESE suuräri

**Tartus, Kaubahoov nr. 10, 11, 12, kõnetr. 5-91,
asutatud 1899. a.,**

soovitab oma rikkalikust laost

kodumaa, eht inglise ja teiste välismaa vabrikute

**ülikonna-, püksi- ja
palituriideid**

Daamidele:

ühevärvilisi ja kirjusi

**villaseid ja siidkleidiriideid,
kleidisammetit jne.**

Alaline uudiste juuretulek.

**Hinnad ja valik
väljaspool iga võistlust.**

Peale selle piiramata arvul vabrikuhinnaga

pleekimata ja pleegitud

pesuriideid ja kangalõime.

**Kretoni, musliini, parhit, sefiire kleitideks,
pluusideks ja pesuks ja igasuguseid teisi
riidekaupu, mida kõiki võimatu siin loetella.**

Esimese klassi

Kohvik ja konditorei

Dikkalik valik kooke, schokolaadi
ja jooke. Spetsialiteet: martsipaan

B. & H. Verner

Tartu Jaani t. 7, tel. 6/10

Ükski haritud inimene ei saa läbi raamatuteta

Praegusel rahakehval ajal pole paljudel võimalik kulutada suuremaid summasid kirjanduse hankimiseks. Kuid igaühele on hinnalt kättesaadavad K. Ojū „Looduse“ odavad raamat-ajakirjad, mis tutvustavad eesti lugejaskonda maailmakirjanduse klassikutega ja lähtsamate kaasaegsete autorite uudisteostega. Teoste valikul pannakse erilist rõhku nende kirjanduslikule väärtusele kui ka huvitavale ja kaasakiskuvale sündmustikule.

LOODUSE UNIVERSAAL-BIBLIOTEK

ilmub reedeti, aastas 52 numbrit. Iga number sisaldab 64—80 lehekülge tihedat teksti ja maksab **ainult 25 senti**. Tellimishind aastas 12 krooni, mida võib tasuda ka jaokaupa.

LOODUSE KROONINE ROMAAN

ilmub igal 15. kuupäeval, 12 numbrit aastas. Iga number sisaldab umbes 240 lhk. tihedat teksti ja maksab **ainult 1 kroon**. Tellimishind aastas 10 krooni, mida võib tasuda ka jaokaupa.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja raamatukauplused.

K. Ojū. „LOODUS“

Tartus Vana t. 1

Punamütsike. Muinasjutt piltidega. Teine trükk	Kr. —.30
Hansuke ja Greteke. Muinasjutt piltidega. Teine trükk	" —.30
Lumivalgeke. Muinasjutt piltidega	" —.30
Robinson Crusoe. Daniel Defoe järelle noorte sõber Oskar. R. Kivi'i pildid	" —.30
Lumimemm, Tuhkatriinu. G. A. Stroedel'i pildid	" 1.—
Tudolinna moosekandid. Võidujooks jänese ja siili vahel. Eugen Osvald'i pildid.	" 1.—
Jänku ja kuke-isand spordipidul. Kirjeldused noorte sõbralt Oskar'ilt, pildid kunstnik R. Kivi'ilt. Väljalõigatud jänese kujul 2 jagu, I jagu: Jänes lihavõtte-munadega, II jagu: Jänes jalgpalliga. Mõlemad jaod ka saksa ja vene keeles eraldi	" —.90
Kiisu-Miisu. Noorte sõber Oskar, pildid R. Kivi'ilt. Kassi kujul väljalõigatud värviline pildiraamat. Seesama raamat ka saksa ja vene keeles eraldi	" —.90
Koduloomad. Laulud ja lood noorte sõbralt Oskar'ilt. Pildid kunstnik R. Kivi'ilt	" —.25
Metsloomad. Laulud ja lood noorte sõbralt Oskar'ilt. Pildid kunstnik R. Kivi'ilt	" —.25
Kuldhani. Vennad Grimm'i järelle piltidega	" —.25
Hunt ja seitse sokukest. Vennad Grimm'i järelle piltidega	" —.25
Matsi poeg Mats. K. A. Hindrey	" —.60
Kuidas vaenelaps-karjapoiss oma õnne leidis. K. A. Hindrey	" —.75
K. A. Hindrey Pambu-Peedu	" —.50
" Piripilli-Liisu	" —.50
" Seene-Mikk	" —.50
" Lõhkiäinen Kolumats	" —.50
" Nina-Jass ja Näpp-Mall	" —.50
" Vanast oli Vaar	" 1.—
" Pambu-Peedu ja teised	" 2.50
Laste mängud. Värviline pildiraamat	" —.25
Minu mänguasju. " " "	" —.25

Pealadus ja omandatud trükid.

Alide Ertel. Muinelmad	Kr. —.90
P. Grünfeldt. Mardionu taevareis	" 1.70
Johanna Spyri. Kodutu	" 1.50
R. Kivi. Minu raamat	" 1.25
D. Koppel. Laste reis ümber maailma	" —.90

Väikeste laste värvilised pildi-raamatud

paksust papist lehtedega ja kaling. köid.	
Koduloomad. Laulud ja lood noorte sõbralt Oskar'ilt. Pildid kunstnik R. Kivi'ilt	Kr. 1.—
Metsloomad. Laulud ja lood noorte sõbralt Oskar'ilt. Pildid kunstnik R. Kivi'ilt	" 1.—
Noorte sõbra Oskar'i väikeste laste pildiraamat ja a-b-d.	" 1.25
Koduloomad. Ilma sõnadeta	" —.75
Laste pildid. Ilma sõnadeta	" —.60
Kodu- ja metsloomad. Ilma sõnadeta, kokkuklapitav	" 1.—

Maalimisraamatud.

Maalimisraamat.	" —.20
Väike Taidur Nr. 1. R. Kivi	" —.35
Väike Taidur Nr. 2. R. Kivi	" —.35
10 lk. Seeria mitmesugust maalimise raamatut	" —.25

Noors. jutuleht „JUTUPAUN“.

Ilmub kuus üks kord.	
1929. a. ilmunud jutud:	
Nr. 1. Oskar Alaluige. Kui mina alles noor veel olin	Kr. —.10
Nr. 2. I. S. Turgenev. Tulekahju merel	" —.10
Nr. 3. M. v. Bloedau. Hollandi tütar	" —.10
Nr. 4. Astridi onu. Muinasjutt Maianeitsist	" —.10
Nr. 5. Anna Brigader. Karjapäev	" —.10
Nr. 6. Oskar Alaluige. Minu kodust	" —.10
Nr. 7. " " Esimene koolipäev	" —.10
Nr. 8. Ernest Seton-Tompson. Wully	" —.10
Nr. 9. Agnes Taar. Merepoeg	" —.10
Nr. 10 ja 11, J. Poruk. Knipska lahing	" —.20
Nr. 12. Heinz Winter. Kolm seltsimeest	" —.10
Jutu Paun I köide Nr. 1—12 köidetult	" 1.50

Eesti Haridusliidu ajakiri

„VABA HARIDUSTÖÖ“

Ilmub 8 korda aastas.

Tellimise hind: aastas Kr. 1.20; 1/2 aastas 60 s. ja üksiknumber 15 s.
„VABA HARIDUSTÖÖ“ toimetuse ja talituse aadr.: Tallinn, S. Roosikrantsi 12, tel. 6-52

Vastutav toimetaja: **Evald Vender.**

Trükkikoda „Estotrükk“, Tallinn, S. Karja 8.

Väljaandja: **Eesti Haridusliit.**

E. Haridusliidu teatritarvete laos olevate esemete laenamise ja müümise tingimused.

§ 1. Parukaid, habemeid, vurrusid ja maskisid laenatakse kultuurhariduslistele organisatsioonidele ning koolidele.

§ 2. Organisatsioonidele, kellel alaliseks kautsjoniks on sisse makstud 10 krooni, laenatakse rekvisiite kuni 25 kr. väärtuses, 20.-kr. kautsjoni vastu — 50 kr. väärtuses ja 30.-kroonise kau tsjoni vastu määramata summa ulatuses.

§ 3. Organisatsioonidelt, kellel alalist kautsjoni sisse makstud ei ole, võetakse tagatist laenatavate esemete poole ostuhinna suuruses.

§ 4. Liidu liikmed ja koolid on kautsjoni maksimisest vabastatud

Märkus: Lao juhatajal on õigus neilt koolidelt ja liikmeilt kautsjoni nõuda, kes omi kohustusi rekvisiitide laenutamisel varem ei ole korralikult täitnud.

§ 5. Esemete ühekordse tarvitamise tasu on
a) lühijuukselised meesparukad . . . Kr. 0.50

b) pikajuukselised mees- ja lühijuukselised naisparukad . . . „ 0.75

c) pikajuukselised naisparukad . . . „ 1.—

d) habemed ja vurrud . . . Kr. 0,15 — 1.—

§ 6. Ühekordseks tarvitamiseks võetud rekvisiite võib laenaja 7 päeva oma käes pidada, kuid ainult 3 päeva peale tarvitamist.

§ 7. Laenajad, kes § 6 ettenähtud tähtsajaks rekvisiite mitte tagasi ei saada, maksavad iga kauem oma käes peetud nädala või selle osa eest pool ühekordse tarvitamise tasu summast.

§ 8. Vigastatud asjade tagasitoomisel arvatakse tasu juure nii palju, kui palju esemed oma väärtusest kaotanud on, kusjuures suuremate vigastuste korral, mis rekvisiitide edaspidist kasutamist takistavad juurde arvatav summa esemete ostuhinnani ulatuda võib.

Samuti tuleb laenajal müügihind välja maksta laenatud esemete kaotsimineku puhul.

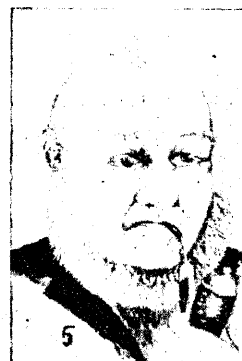
§ 9. Haridusliste organisatsioonidele ja asutustele, kes soovivad rekvisiite omandada, on võimaldatud nende ostmine ja tellimine.

Parukate tellimise korral palutakse ülesanda võimalikult täpne paruka kirjeldus või kujutatava isiku vanadus, iseloom, elukutse, j.n.e.

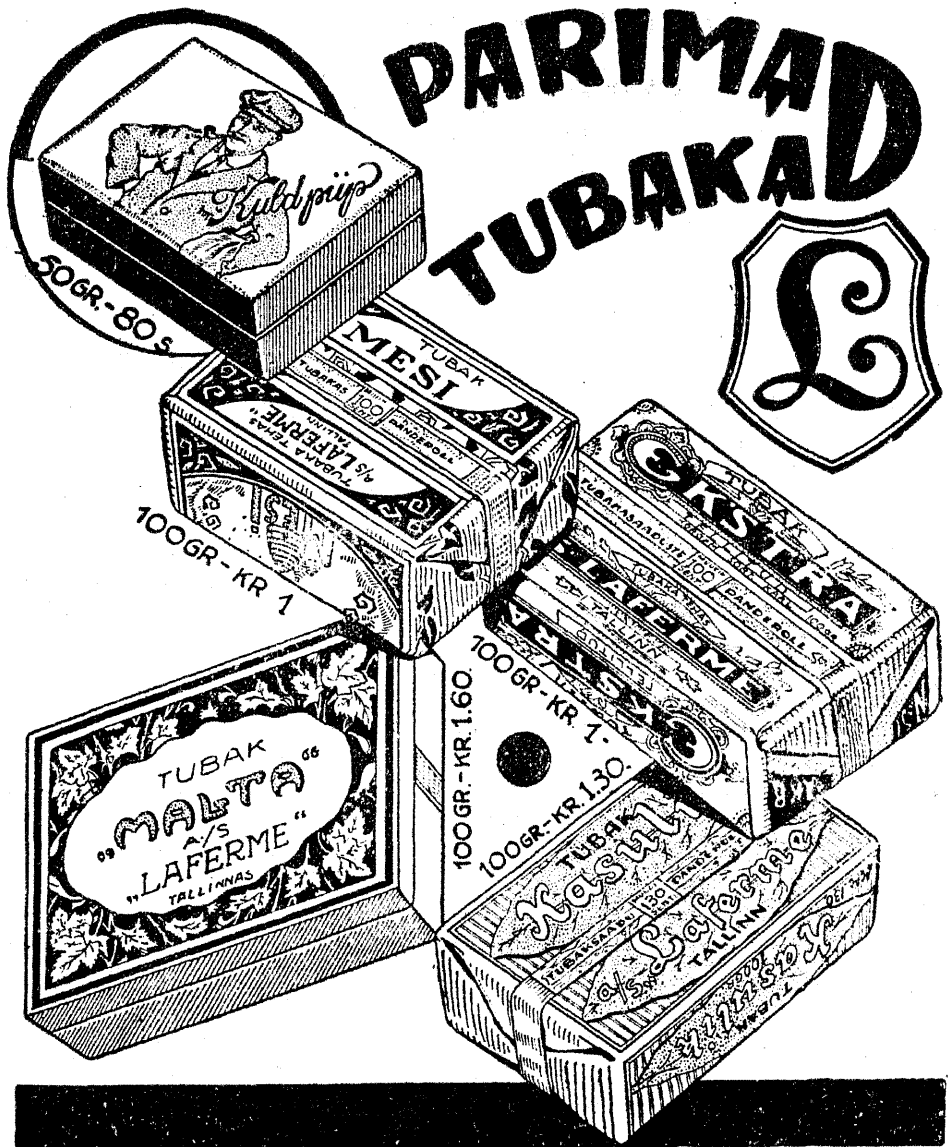
Tellimiste ja järelepärimistega pöörduda :

EESTI HARIDUSLIIT, Tallinnas,

S• Roosikrantsi 12, tel. 6-52.

202 (10.11.30)

Saavutus!

Lugupeetud tarvitajaskond!

Rõõmuga võime teile teatada, et meie tehastes Tallinnas, Pirita teel 6-b, on nüüd käimas uus, moodne tööstusseade. Tubaka toimetab edasi ja ajab kohevile õhusurvemasin, kuna eriline imeja ta puhastab nii tolmu kui ka teistest tervisele kahjulikest lisandustest ning pisielukatest.

See seade on esimene Eestis. Üldse osutub ta viimaseks tehniliseks ja teaduslikuks saavutuseks meieaegses tubakatööstuses.

Meie võime julgesti tõendada, et meie seni juba üldtunnustatud võistluseta head tubakasaadused on ülalmainitud moodsa uue seade läbi omaduselt veelgi paranenud ja erinevad oma suurepärase maitse läbi.

A-S. „Laferme“, Tallinn